

การสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบ
ของนักศึกษา

นางสาวสิโรธร มีปราชญ์สม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต
แผนกวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิราช

พ.ศ. 2564

Communication for Social Movements in Student “Flash Mobs” Model

Miss Sirothorn Meeprachsom

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Communication Arts in Communication Innovation for Political and Local Administration

Sukhothai Thammathirat Open University

2021

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา

ชื่อและนามสกุล นางสาวสิโรธร มีปราชญ์สม

แขนงวิชา นวัตกรรมสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น

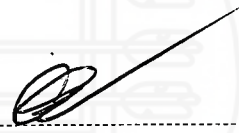
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

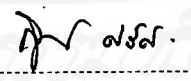
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ธร ท่อแก้ว
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี

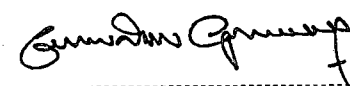
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2564

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ธร ท่อแก้ว)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญรัตน์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแพลตฟอร์มของนักศึกษา

ผู้วิจัย นางสาวลิโรธร มีปราชญ์สม รหัสนักศึกษา 2611500287

ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (นวัตกรรมการสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ธร ท่อแก้ว (2) รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี

ปีการศึกษา 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแพลตฟอร์มของนักศึกษาเกี่ยวกับ 1) กระบวนการสื่อสาร และ 2) การจัดการการสื่อสาร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นแกนนำนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชุมนุมแพลตฟอร์ม เลือกแบบเจาะจง รวมจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการสื่อสาร ประกอบด้วย (1) ผู้ส่งสาร เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการชุมนุมแพลตฟอร์มของนักศึกษาโดยตรง ประกอบด้วยแกนนำนักศึกษา ทีมงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ผู้ปราศรัย ซึ่งมาจากสมาชิกของกลุ่มที่มีภาพลักษณ์ที่ดี มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน ความหลากหลายทางเพศ มีเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยสากล มุ่งต่อต้านระบอบเผด็จการ เป็นผู้ที่มักทะเลาะพุดในที่ชุมชน มีน้ำเสียงและลีลาการพุดที่ดึงดูดใจผู้รับสาร มีความเข้าใจในเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการสื่อสาร (2) สาร มีประเด็นหลัก คือ ความเท่าเทียมกันทางสังคม สิทธิเสรีภาพ ผลเสียของนายกรัฐมนตรีนครที่สืบทอดอำนาจมาจากเผด็จการ และการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ (3) ช่องทางการสื่อสาร ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลัก ได้แก่ เฟซบุ๊ก เพจแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม เพจเยาวชนปลดแอก – Free YOUTH เพจเสรีไทยพลัส เพจ Mob Fest ทวิตเตอร์ @ThammasatUFTD @FreeYOUTHh @MobFest_TH @freegender_th อินสตาแกรม thammasatufid freeyouth.ig mobfest_th เทเลแกรม @THAMMASATUFTD REDEM และ REDEM: DISCUSSION (4) ผู้รับสารเป็นนักศึกษาที่สนใจในประเด็นการเมืองและข้อเรียกร้อง ซึ่งมีทั้งผู้ที่เข้าร่วมการชุมนุมและไม่เข้าร่วมการชุมนุม 2) การจัดการการสื่อสาร ประกอบด้วย (1) การศึกษาสภาพปัญหาการสื่อสาร ด้านช่องทางการเผยแพร่ข่าวสารการชุมนุม ปัญหาสภาพแวดล้อมทางการเมือง คือ กระแสสนับสนุนการจับไล่นายกรัฐมนตรีนครและการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ (2) การวางแผนงานการสื่อสารก่อนจัดการชุมนุมโดยมุ่งเน้นการสื่อสารเพื่อสร้างการจดจำข้อเรียกร้องและการขยายผลการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน การโน้มน้าวให้กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมการชุมนุม การเตรียมอุปกรณ์ป้องกันการสลายการชุมนุม (3) การดำเนินการ มีการเผยแพร่สื่อเกี่ยวกับการนัดหมายการชุมนุมและข้อเรียกร้องเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีการแจ้งทางราชการเพื่อชุมนุมในที่สาธารณะ ติดตั้งอุปกรณ์ เวที เครื่องเสียง และปราศรัย (4) ประเมินผลการตอบรับการเข้าร่วมชุมนุม หากจำนวนไม่เป็นไปตามเป้าหมายจะเร่งระดมศึกษามาชุมนุมเพิ่มมากขึ้น หลังจากการชุมนุมแล้วมีการประเมินผลความพึงพอใจและข้อเสนอแนะทางออนไลน์ด้วย Google Form

คำสำคัญ การสื่อสาร การเคลื่อนไหวทางสังคม แพลตฟอร์ม

Thesis title: Communication for Social Movements in Student “Flash Mobs” Model
Researcher: Miss Sirothorn Meeprachsom; **ID:** 2611500287;
Degree: Master of Communication Arts (Communication Innovation for Political and Local Administration); **Thesis advisors:** (1) Dr. Wittayatorn Torkaew, Associate Professor; (2) Dr. Supaporn Sridee, Associate Professor; **Academic year:** 2021

Abstract

The objective of this research was to study communication for social movements in student “flash mobs” model regarding 1) the communication process; and 2) communication management.

This was a qualitative research using the in-depth interview method. The key informants, chosen through purposive sampling, were five student leaders who were involved with managing flash mobs. The research tool was a semi-structured interview form. Data were analyzed deductively to draw conclusion.

The results showed that 1) The communications process consisted of (1) the message senders were people directly involved in the flash mobs, including students, the public relations team, and speakers, who were team members with good images, knowledge and expertise in human rights, represented gender diversity, believed in democracy, were intent on opposing autocracy, had good public speaking skills, had appealing voices and gestures, and had a good understanding of communications technology; (2) The messages were mostly about social equality, rights and liberty, the drawbacks of having a prime minister who originally came from a coup d'état, and reform of the royal institution; (3) for communication channels, the group mainly used social media such as Facebook, the United Front of Thammasat webpage, the Free YOUTH webpage, the Free Gender page, the Mob Fest page, the Twitter accounts of @ThammasatUFTD, @FreeYOUTHth, @MobFest_TH, and @freegender_th, the Instagram accounts of thammasatuftd, freeyouth.ig and mobfest_th, and the Telegram accounts of @THAMMASATUFTD REDEM and REDEM: DISCUSSION; (4) the message receivers were students who were interested in politics, including students who joined flash mobs or protests and those who did not join. 2) Communication management consisted of (1) studying the condition of communication problems, channels for disseminating news about the flash mobs, and political atmosphere problems, i.e. the trend of support for deposing the prime minister and reforming the institution of the monarchy; (2) planning communications before organizing the flash mob with an emphasis on communications to build recognition of the students' demands and expand dissemination in mass media, persuading target groups to join the flash mobs, and preparation of equipment to resist authorities' attempts to break up the protest; (3) operations, with dissemination of messages and media about the dates, times and locations of flash mobs, dissemination of the demands on social media, notifying the authorities that public gatherings were planned, and setting up a stage with sound equipment; and (4) evaluation of the public response and participation, with plans to mobilize more students if turnout was disappointing, followed by post-event evaluation to assess satisfaction and glean recommendations online using Google Form in order to improve communications and make future events more successful.

Keywords: Communication, Social movement, Flash mob

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ธร ท่อแก้ว ที่ปรึกษาหลัก ที่ให้อิสระในการคิดและค้นคว้า ประกอบกับช่วยเหลือและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่ง สำเร็จสมบูรณ์ รวมทั้งรองศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ศรีดี ที่ปรึกษาร่วม ที่ให้คำแนะนำและให้ กำลังใจเสมอมา

ขอขอบคุณแก่นำนักศึกษาที่จุดประกายให้ขบวนการเคลื่อนไหวของนักศึกษากลับมา มีบทบาทในสังคมไทยอีกครั้ง รวมทั้งความเสียสละเวลา และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็น อย่างดี นอกจากนี้ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการช่วยเหลือติดต่อ ประสานงานจนนำไปสู่การเก็บข้อมูลครั้งนี้

สุดท้าย ผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัว และผู้ที่อยู่เคียงข้างเสมอมา ในการผลักดันและ สนับสนุนให้ศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จนสำเร็จไปได้ด้วยดี

สิโรธร มีปราชญ์สม

กุมภาพันธ์ 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	5
ประโยชน์ที่ได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเรื่องกระบวนการสื่อสาร	7
แนวคิดเรื่องการจัดการการสื่อสาร	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	23
แบบการวิจัย	23
ผู้ให้ข้อมูลหลัก	23
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	24
การเก็บรวบรวมข้อมูล	25
การวิเคราะห์ข้อมูล	25

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	26
กระบวนการสื่อสารในการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบเฟลชมือบของนักศึกษา.....	26
การจัดการการสื่อสารในการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบเฟลชมือบของนักศึกษา.....	46
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	53
สรุปผลการวิจัย.....	53
อภิปรายผลการวิจัย.....	55
ข้อเสนอแนะ.....	58
บรรณานุกรม.....	60
ภาคผนวก.....	63
ประวัติผู้วิจัย.....	66

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 ตารางเปรียบเทียบกระบวนการสื่อสารของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ในรูปแบบเฟลชม็อบของนักศึกษาในแต่ละกลุ่ม.....	43

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 แบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล.....	8
ภาพที่ 4.1 หนังสือแจ้งการชุมนุมสาธารณะ โพสต์ผ่านเพจเฟซบุ๊กเสรีไทยพลัส เมื่อ 6 พฤศจิกายน 2563.....	32
ภาพที่ 4.2 คำประกาศจัดตั้งกลุ่ม REDEM เผยแพร่ผ่านทางเฟซบุ๊กเพจเยาวชนปลดแอก เมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2564.....	40

บทที่ 1

บทนำ

การวิจัย เรื่อง การสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบ ของนักศึกษามิ่วตูประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ 1) กระบวนการสื่อสาร และ 2) การจัดการการสื่อสาร ในบทที่ 1 ซึ่งเป็นบทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา คำถามการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย ขอบเขตการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ และประโยชน์ที่ได้รับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารไร้พรมแดนบนสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้สื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นพื้นที่ในการรวมตัวกันเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคปัจจุบันการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ตอบสนองการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นอย่างดี เนื่องจากผู้ใช้งานสามารถเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารในเวลาเดียวกัน อีกทั้งสามารถกระจายข่าวสารไปยังผู้รับสารได้อย่างรวดเร็วและเป็นวงกว้าง นำไปสู่การสร้างความเข้าใจ การสร้างเครือข่าย การสนับสนุนการเคลื่อนไหว รวมไปถึงการทำให้ได้รับความสนใจจากสื่อกระแสหลักและนำไปเสนอข่าวสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญให้เกิดขึ้นได้มากมาย (สุริดา พัฒนศรีวิเชียร: 2562)

การเคลื่อนไหวทางสังคมหรือการชุมนุม เป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 44 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุม โดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น” (ราชกิจจานุเบกษา 2560: 12) การเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน เป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่ยึดติดกับกลุ่มชนชั้น พรรคการเมือง หรือตัวแทนกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และไม่คาดหวังกับกลไกของรัฐแบบเดิม ซึ่งเป็นผลมาจากความเสื่อมศรัทธาในความเป็นตัวแทนของระบบการเมือง ทำให้เป้าหมายของการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นไปในลักษณะของการช่วงชิงการสร้าง

คำนิยาม ความหมาย และการสร้างวาทกรรม (บัญชา พุฒินากุล: 2562) ซึ่งการเคลื่อนไหวทางสังคม นั้นมีหลายรูปแบบ “แฟลชม็อบ” คือรูปแบบหนึ่งของการเคลื่อนไหวทางสังคม

แฟลชม็อบ (Flash mob) เริ่มต้นขึ้นที่สหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. 2546 เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยการส่งอีเมลถึงผู้คนประมาณ 130 คน ให้มารวมตัวกันที่ห้างสรรพสินค้าและทำกิจกรรม จากนั้นจะยุติกิจกรรมและแยกย้ายกันไปด้วยความรวดเร็ว (สำนักข่าวเวิร์คพอยท์: 2562) ต่อมาได้มีการใช้คำว่าแฟลชม็อบในการแสดงออกทางการเมือง โดยในประเทศไทย ได้ปรากฏการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบ เมื่อ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2562 เป็นเหตุการณ์ที่ นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจคิดหัวหน้าที่พรรคอนาคตใหม่ ได้นัดหมายประชาชนผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ให้มารวมตัวที่ บริเวณสกายวอร์ค เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ใช้เวลา 1 ชั่วโมงในการทำกิจกรรม ซึ่งมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวนมากจากนั้นการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบ ได้กลายเป็นการเคลื่อนไหวรูปแบบหลักที่นักศึกษาใช้ในการชุมนุมเรียกร้องประเด็นต่างๆ

เมื่อ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 นับเป็นจุดเริ่มต้นของปรากฏการณ์การแสดงออกทางการเมืองของนักศึกษาที่แพร่กระจายไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศ เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญมีคำพิพากษาตัดสินยุบพรรคอนาคตใหม่ และตัดสิทธิของกรรมการบริหารพรรคเป็นเวลา 10 ปี ส่งผลให้เกิดความไม่พอใจของนักศึกษาเนื่องจากเกิดความรู้สึกที่ว่าถูกกลั่นแกล้งและประชาธิปไตย นำไปสู่การแสดงออกถึงความไม่พอใจและเสนอข้อเรียกร้องผ่านการเคลื่อนไหวในรูปแบบแฟลชม็อบในสถานศึกษา ก่อนที่จะยกระดับการเคลื่อนไหวไปสู่การชุมนุมบนท้องถนนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร การเคลื่อนไหวในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษาครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ จัดโดยสหภาพนักเรียน นิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนท.) ใช้ชื่อการชุมนุมว่า “ประเทศนี้ไม่มีความยุติธรรม” จากนั้นได้มีการจัดตั้งกลุ่มของนิสิต นักศึกษาเพื่อใช้ในการรวบรวมสมาชิก วางแผนทางการสื่อสารเพื่อเคลื่อนไหวเรียกร้องตามแนวทางของแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม กลุ่มเสรีไทยพลัส กลุ่มม็อบเฟส กลุ่ม REDEM และกลุ่มอื่นๆ ได้จัดการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบเช่นกัน โดยการจัดแฟลชม็อบของนักศึกษาแต่ละกลุ่มใช้การประชาสัมพันธ์ การนัดหมาย และการระดมมวลชน ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์เป็นหลัก ตั้งแต่ก่อนเริ่มทำกิจกรรมด้วยการใช้แฮชแท็ก (#) ในทวิตเตอร์และเฟซบุ๊ก เพื่อประชาสัมพันธ์ชื่อของกิจกรรมการชุมนุม และเพื่อความสะดวกในการค้นหาข้อมูลที่อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน การเผยแพร่ภาพอินโฟกราฟฟิกประชาสัมพันธ์การเคลื่อนไหวที่ถูกออกแบบมาให้น่าสนใจ รวมทั้งระหว่างการชุมนุมที่มีการถ่ายทอดสดการชุมนุม การปราศรัยผ่านทางเฟซบุ๊ก การถ่ายภาพระหว่างการชุมนุม การแชร์ การรีทวีตทำให้ข้อมูลของขบวนการเคลื่อนไหวในรูปแบบแฟลชม็อบแพร่กระจายไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว เนื่องจากประชาชนผู้รับสารใช้

อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์เป็นหลัก ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ./ETDA) พบว่า ปี พ.ศ. 2562 คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 22 นาที เพิ่มขึ้นจากเมื่อ พ.ศ. 2561 จำนวน 17 นาที เมื่อจำแนกตามกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักเรียนนักศึกษาใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยมากที่สุด จำนวน 10 ชั่วโมง 50 นาที ส่วนใหญ่เป็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ไลน์ ร้อยละ 91.2 จากข้อมูลการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการประชาสัมพันธ์ที่ใช้ช่องทางการสื่อสารได้ตรงกับการเปิดรับของประชาชนโดยเฉพาะนิสิตนักศึกษา ส่งผลให้มีผู้เข้าร่วมแฟลชม็อบเป็นจำนวนมากและขยายผลจากการเคลื่อนไหวของนักศึกษามหาวิทยาลัยในพื้นที่กรุงเทพฯ ไปสู่ต่างจังหวัดอย่างรวดเร็ว ซึ่งถือว่าเป็นการแสดงออกทางการเมืองของกลุ่มพลังบริสุทธิ์ที่รัฐบาลจะต้องรับฟัง และให้โอกาสการแสดงออกของนักศึกษาที่เคลื่อนไหวภายใต้กรอบของกฎหมาย (เทพไท เสนพงศ์: 2563) ส่งผลให้สื่อกระแสหลักต่างให้ความสนใจในการนำเสนอข่าว ซึ่งเป็นการช่วงชิงพื้นที่สื่อได้ค่อนข้างมาก

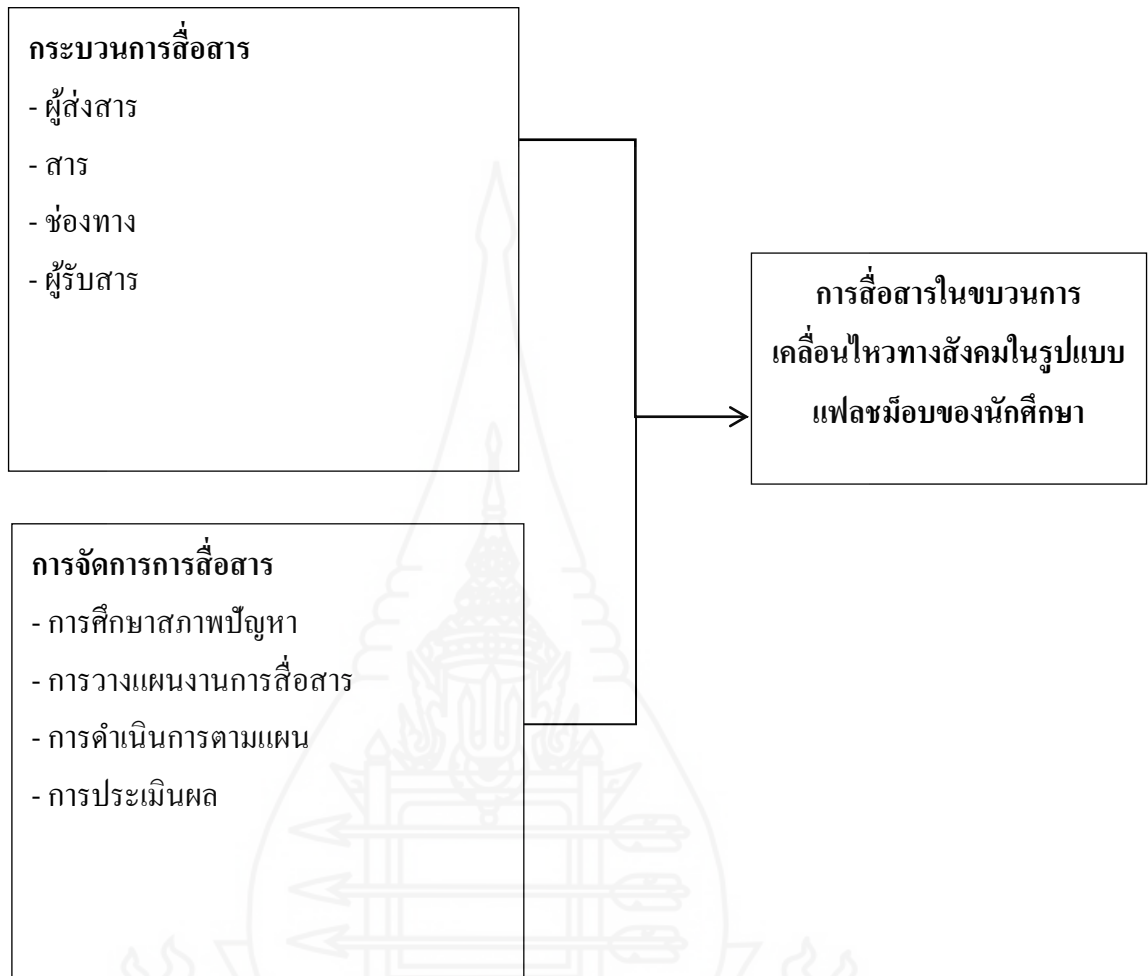
การสื่อสารเพื่อการระดมมวลชนของนักศึกษามีตั้งแต่การประชาสัมพันธ์การเคลื่อนไหวในรูปแบบแฟลชม็อบ การเผยแพร่กิจกรรม ข้อเรียกร้อง ในห้วงก่อนการชุมนุม ระหว่างการชุมนุม และการยุติการชุมนุม รวมทั้งการนัดหมายการชุมนุมในครั้งต่อไป ล้วนใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลัก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระบวนการสื่อสารและการจัดการการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา ที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวนำไปสู่ความสามารถในการระดมมวลชน การนำเสนอข้อเรียกร้อง ตลอดจนสามารถทำให้ปรากฏข่าวประเด็นการเคลื่อนไหวในสื่อมวลชนกระแสหลักได้ซึ่งการวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ได้ข้อค้นพบทางวิชาการเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารและการจัดการการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา อีกทั้งสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในหน่วยงาน องค์การนักศึกษา หรือกลุ่มพลังสร้างสรรค์ต่างๆ ในสังคมเพื่อพัฒนาการเคลื่อนไหวทางสังคมให้เกิดความสำเร็จในการชุมนุมเรียกร้องตามระบอบประชาธิปไตย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา

2.2 เพื่อศึกษาการจัดการการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษากระบวนการศึกษาสื่อสารและการจัดการการศึกษาสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา

4.2 ด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก คือแกนนำนิสิตนักศึกษา หรือสมาชิกขบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชุมนุมแฟลชม็อบที่มีผู้เข้าร่วมจำนวน 2,000 คนขึ้นไป จำนวน 5 คน ประกอบด้วย แกนนำ

นักศึกษาและหัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม แกนนำนิสิต
กลุ่มเสรีเทพลัส แกนนำนิสิตกลุ่มมือเปส และแกนนำนักศึกษากลุ่ม REDEM

4.3 ด้านพื้นที่ เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

4.4 ด้านเวลา เดือนกันยายน 2563 ถึงเดือนมิถุนายน 2564

5. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

5.1 การสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม หมายถึง กระบวนการและการจัดการการสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารจากแกนนำนักศึกษาไปสู่กลุ่มนักศึกษาหรือประชาชนที่มีความเชื่อ อุดมการณ์ และจุดยืนในเรื่องเดียวกัน เข้ามามีส่วนร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยนัดหมายชุมนุมกันในรูปแบบแฟลชม็อบ

5.2 แฟลชม็อบ หมายถึง การนัดหมายการชุมนุมผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์โดยแกนนำนักศึกษา เพื่อให้ผู้รับสารเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีกำหนดระยะเวลาในการเริ่มและยุติการชุมนุมที่แน่นอน ใช้เวลาในการรวมตัวและการชุมนุมไม่นาน ภายหลังประกาศยุติการชุมนุมสามารถสลายตัวได้อย่างรวดเร็ว

5.3 กระบวนการสื่อสาร หมายถึง ขั้นตอนการนัดหมายที่มีแกนนำนักศึกษาเป็นผู้ส่งสาร สารคือการประชาสัมพันธ์และข้อเรียกร้องเพื่อให้ผู้รับสารเข้าร่วมการชุมนุม ผ่านช่องทางการสื่อสารคือสื่อสังคมออนไลน์ไปยังกลุ่มผู้รับสาร โดยมีประเด็นย่อยดังนี้

5.3.1 ผู้ส่งสาร หมายถึง กลุ่มแกนนำนักศึกษาในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา

5.3.2 สาร หมายถึง ประเด็น เนื้อหา สารระ ที่แกนนำนักศึกษาสื่อสารกับประชาชนผู้รับสารเพื่อร่วมกันเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบ

5.3.3 ช่องทาง หมายถึง ช่องทางที่กลุ่มแกนนำนักศึกษาใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา ได้แก่ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม เทเลแกรม ไลน์กลุ่ม

5.3.4 ผู้รับสาร หมายถึง นิสิต นักศึกษา ประชาชน และสื่อมวลชน

5.4 การจัดการการสื่อสาร หมายถึง การที่แกนนำนักศึกษาในฐานะผู้ส่งสารที่เคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบ สั่งการ ควบคุม ดำเนินงาน ให้สมาชิกในขบวนการเคลื่อนไหว

หรือสมาชิกกลุ่ม เข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการชุมนุม โดยมีประเด็นย่อย ดังนี้

5.4.1 การศึกษาสภาพปัญหา หมายถึง กระบวนการที่แกนนำนักศึกษาในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบ ศึกษาสภาพปัญหาทั้งปัญหาทั่วไปและปัญหาทางการสื่อสาร เพื่อสามารถวางแผนงานการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม

5.4.2 การวางแผนงานการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการที่แกนนำนักศึกษาในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบ กำหนดวัตถุประสงค์ของการชุมนุม พร้อมกำหนดแนวทางในการปฏิบัติหรือวิธีการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

5.4.3 การดำเนินการตามแผน หมายถึง การที่แกนนำนักศึกษาในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบ ผลิตรายการและเผยแพร่ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ไปยังผู้รับสาร

5.4.4 การประเมินผล หมายถึง การที่แกนนำนักศึกษาในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบรวบรวมข้อมูลจากการจัดการชุมนุมมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้เพียงใด พบปัญหา อุปสรรค และประสิทธิภาพของการจัดการสื่อสารอย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบในอนาคตต่อไป

5.5 นักศึกษา หมายถึง นิสิตและนักศึกษาที่เป็นแกนนำหรือสมาชิกของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบ

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

6.1 ได้ข้อค้นพบทางวิชาการเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารและการจัดการการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา

6.2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในหน่วยงาน องค์กรนักศึกษา กลุ่มพลังสร้างสรรค์ต่างๆ ในสังคม เพื่อพัฒนาการเคลื่อนไหวทางสังคมให้เกิดความสำเร็จในการชุมนุมเรียกร้องตามระบอบประชาธิปไตย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของ นักศึกษามิ่วตุดประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ 1) กระบวนการสื่อสาร และ 2) การจัดการการสื่อสาร ในบทที่ 2 ซึ่งเป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดกระบวนการสื่อสาร
 - 1.1 ความหมายของการสื่อสารและกระบวนการสื่อสาร
 - 1.2 กระบวนการสื่อสารแบบดั้งเดิม
 - 1.3 กระบวนการสื่อสารแบบใหม่
2. แนวคิดการจัดการการสื่อสาร
 - 2.1 ความหมายและแนวความคิดการจัดการสื่อสาร
 - 2.2 สื่อใหม่และการจัดการการสื่อสาร
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเรื่องกระบวนการสื่อสาร (The Communication Process)

การศึกษาแนวคิดเรื่องกระบวนการสื่อสารนี้ จะอธิบายถึงความหมายของการสื่อสาร และกระบวนการสื่อสาร เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจกระบวนการสื่อสารในการ เคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญ

1.1 ความหมายของการสื่อสารและกระบวนการสื่อสาร

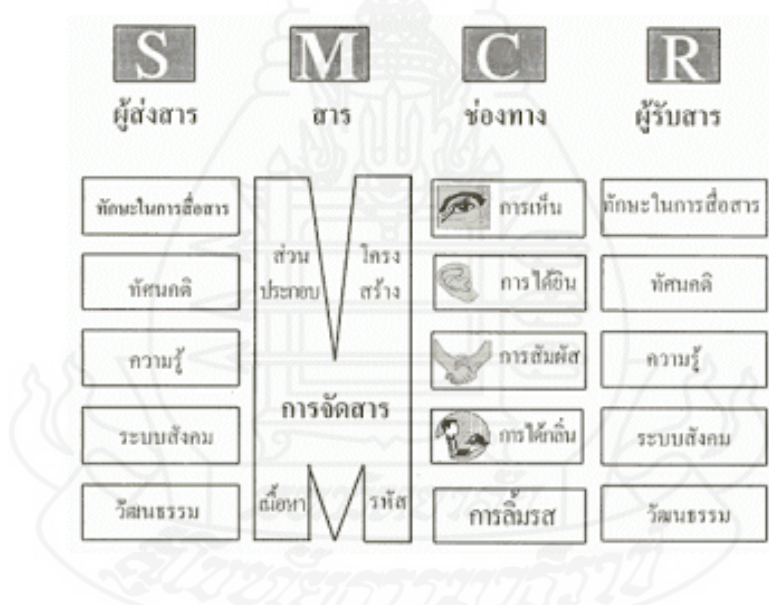
พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้นิยาม “การสื่อสาร” หมายถึง วิธีการนำถ้อยคำ ข้อความ หรือหนังสือ เป็นต้น จากบุคคลหนึ่งหรือสถานที่หนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง หรืออีกสถานที่หนึ่ง

วิรัช ฤทธิรัตนกุล (2546) นิยามว่า การสื่อสาร คือกระบวนการในการส่งผ่านหรือสื่อ ความหมายระหว่างบุคคล สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่สมาชิกสามารถใช้ความสามารถของตนสื่อ

ความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ โดยแสดงออกในรูปของความต้องการ ความปรารถนา ความรู้สึกนึกคิด ความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ จากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง

Rubin, Rubin, & Piele (อ้างถึงใน วิกานดา พรสกุลวานิช, 2562) ระบุว่า การสื่อสาร (communication) เป็นกระบวนการส่งข้อความเพื่อจะสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน สิ่งสำคัญในการสื่อสารคือการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การที่ผู้รับสารมีความเข้าใจตรงกับสิ่งที่ผู้ส่งสารทำการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์

โดยนักทฤษฎีได้สร้างแบบจำลองทางการสื่อสารขึ้นเพื่อแสดงองค์ประกอบและกระบวนการสื่อสาร ซึ่งแบบจำลองการสื่อสารที่ได้รับความนิยมและใช้ในการอธิบายกระบวนการสื่อสาร คือ แบบจำลองการสื่อสารของ เดวิด เบร์โล (David Berlo) เสนอว่ากระบวนการสื่อสารมีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ ผู้ส่งสาร (Source/Sender) สาร (Message) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) ซึ่งมีชื่อเรียกกันอย่างแพร่หลายว่า แบบจำลอง SMCR ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แบบจำลองการสื่อสารของเบร์โล

ที่มา: <https://kawisara2537.wordpress.com/2015/09/25/ทฤษฎี-smcr-ของเบร์โล/>

วิกานดา พรสกุลวานิช (2562) ได้กล่าวถึงกระบวนการสื่อสารว่าในโลกยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการสื่อสาร และการเพิ่มบทบาทของเทคโนโลยีการสื่อสารและสื่อใหม่ กระบวนการสื่อสารได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากการสื่อสารที่เป็นเส้นตรงไปเป็นการ

สื่อสารแบบมีปฏิสัมพันธ์ โดยกระบวนการสื่อสารแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ กระบวนการสื่อสารแบบดั้งเดิม (traditional communication process) และกระบวนการสื่อสารแบบใหม่ (new communication process)

1.2 กระบวนการสื่อสารแบบดั้งเดิม

กระบวนการสื่อสารแบบดั้งเดิม (traditional communication process) โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นการสื่อสารที่มีการส่งและรับสารแบบทางเดียว (one-way communication) เป็นการสื่อสารที่เป็นระบบ (process) มีความต่อเนื่อง (continuous) ที่ความสัมพันธ์แบบเป็นเส้นตรง (linear relationship) เป็นการสื่อสารที่มีผู้ส่งสาร และผู้รับสารอย่างชัดเจน (กิติมา สุรสนธิ, 2557) กระบวนการสื่อสารแบบดั้งเดิมอาจมีการตอบกลับ (feedback) แต่การตอบกลับโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการตอบกลับแบบล่าช้าและไม่ทันท่วงที หรืออาจไม่มีการตอบกลับก็เป็นได้ โดยได้อธิบายรายละเอียดของกระบวนการสื่อสารเพิ่มเติมจากแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล ซึ่งในที่นี่จะขยายความแต่ละองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารตามประมวลสาระวิชาทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

ผู้ส่งสาร (Source/Sender) คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดๆ ก็ตามที่ทำหน้าที่ส่งสาร โดยผ่านสื่อหรือทางติดต่อไปยังผู้รับสาร เพื่อการบอกกล่าว ถ่ายทอด หรือแลกเปลี่ยนสารสนเทศเพื่อความเข้าใจร่วมกัน เช่น องค์กร สื่อมวลชน รัฐบาล ผู้นำทางความคิด ซึ่งมีบทบาทในการควบคุมรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหา โดยมีความสำคัญต่อการสื่อสารในฐานะที่เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการ เป็นผู้ที่จะเข้ารหัสสาร เลือกสื่อหรือช่องทางติดต่อ ตลอดจนเป็นผู้ที่จะต้องทำความเข้าใจในตัวผู้รับสาร

คุณสมบัติของผู้ส่งสาร

1. ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) ในทัศนะของ เดวิด เบอร์โล ทักษะในการสื่อสาร ซึ่งมีลักษณะเป็นทักษะเชิงวจนะ (verbal skills) มี 5 อย่าง คือ การพูด การเขียน การฟัง การอ่าน การคิดหรือการใช้เหตุผล นอกจากนี้ทักษะเชิงวัตถุแล้ว มีทักษะในการสื่อสารอีกหลายประการที่มีลักษณะเป็นทักษะเชิงอวจนะ (nonverbal skills) เช่น การให้ท่าทาง อากัปกริยา การแสดงสีหน้า

2. ทัศนคติ (Attitude) ทัศนคติของผู้ส่งสารเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการสื่อสาร ในที่นี้จะพิจารณาถึงทัศนคติของผู้ส่งสารใน 3 ด้าน

2.1 ทัศนคติที่ผู้ส่งสารมีต่อตนเอง ผู้ส่งสารที่มีทัศนคติต่อตนเองในทางที่ไม่ดี จะทำให้ผู้ส่งสารขาดความเชื่อมั่นหรือคาดหวังผลของการสื่อสารในลักษณะที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ในทางตรงกันข้าม ผู้ส่งสารที่มีทัศนคติต่อตนเองในทางที่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง จะมีผลดีต่อการสื่อสาร ทำให้เกิดความมั่นใจในการส่งสาร สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้

2.2 ทักษะคิดต่อเรื่องที่จะทำการสื่อสาร โดยปกติแล้วทัศนคติที่ผู้ส่งสารมีต่อเรื่องที่จะทำการสื่อสารมักจะถูกแสดงออกมาที่สาร ในการสื่อสารใดๆ ก็ตาม ผู้ส่งสารควรมีทัศนคติต่อเรื่องที่จะทำการสื่อสารในทางที่ดี การสื่อสารจึงจะสัมฤทธิ์ผลในการกำหนดสถานการณ์การส่งสาร การเลือกผู้ส่งสารที่มีทัศนคติต่อเรื่องที่จะทำการสื่อสารที่ดีจึงเป็นเรื่องจำเป็น ไม่เช่นนั้นแล้วผู้ส่งสารก็อาจเกิดความไม่เต็มใจที่จะสื่อสาร

2.3 ทักษะคิดต่อผู้รับสาร ทักษะคิดที่ผู้ส่งสารมีต่อผู้รับสารจะมีผลต่อพฤติกรรมการส่งสาร ที่ผู้ส่งสารแสดงออก ผู้ส่งสารที่มีทัศนคติไม่ดีต่อผู้รับสารจะทำให้เกิดความไม่ยอมส่งสารหรือไม่เต็มใจที่จะสื่อสารด้วย

3. ระดับความรู้ (Knowledge Level) เป็นคุณสมบัติประการสำคัญของผู้ส่งสารในการพิจารณาถึงคุณสมบัติด้านนี้ของผู้รับสาร แยกพิจารณาได้เป็น 3 ประเด็น คือ

3.1 ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสื่อสาร ผู้ส่งสารที่ดีจะต้องมีความรู้ในเรื่องที่ตนจะสื่อสาร ความรู้นั้นเกิดจากการแสวงหา ค้นคว้า และการเตรียมตัวในสถานการณ์

3.2 ความรู้ในวิธีการที่จะสื่อสาร ผู้ส่งสารจำเป็นต้องรู้ถึงวิธีการอันเหมาะสมในการที่จะสื่อสารในเรื่องนั้นๆ การเลือกวิธีการในการสื่อสารก็เช่นเดียวกับการออกแบบกล่องสินค้าให้สวยงาม ดึงดูดความสนใจ และมีประโยชน์ในการเก็บรักษาสินค้าด้วย

3.3 ความรู้ในเรื่องกระบวนการสื่อสาร ความรู้ในเรื่องกระบวนการสื่อสารจะมีผลต่อการสื่อสารของผู้ส่งสารด้วย กล่าวคือ ผู้ส่งสารจะเกิดความเข้าใจว่าจะสื่อสารในเรื่องใดด้วยวิธีอย่างไร จะเลือกใช้สื่ออย่างไรจึงจะได้ผลที่สุดโดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ผู้ส่งสารที่เข้าใจถึงข้อจำกัดของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร รู้ลักษณะของผู้รับสาร รู้ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการสื่อสาร รู้วิธีการที่จะผลิตและจัดเตรียมสาร รู้จักกระบวนการของการสื่อสารว่าเริ่มต้นอย่างไรและจะจบอย่างไร ในการสื่อสารเรื่องหนึ่งๆ ความรู้ความเข้าใจเช่นนี้ จะทำให้ผู้ส่งสารสามารถที่จะคาดคะเนผลของการสื่อสาร ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการสื่อสาร อันจะเป็นการทำให้เกิดการเตรียมตัวที่จะเผชิญและแก้ปัญหาการสื่อสารไว้ล่วงหน้า

4. ความเข้าใจในผู้อื่น ระบบสังคมและวัฒนธรรม ผู้ส่งสารที่ดีควรมีคุณสมบัติของการเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในผู้อื่น เข้าใจถึงระบบสังคม และวัฒนธรรม เพราะโดยความเป็นจริงแล้วไม่มีผู้ส่งสารใดๆ เลย ที่ทำการสื่อสารโดยปราศจากพันธะผูกพัน หรือเงื่อนไขใดๆ ทางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะผู้ส่งสารทุกคนต่างเป็นสมาชิกของสังคม มีหน้าที่และบทบาทในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคมในระดับต่างๆ มีแบบแผนทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม มีรูปแบบของพฤติกรรมกันเป็นที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับของสังคม มีความคาดหวังต่อตนเองและต่อผู้อื่น และผู้ส่งสารก็ย่อมต้องมีความเข้าใจว่าบุคคลอื่นก็มีพันธะผูกพันทางสังคมและวัฒนธรรมเช่นเดียวกับตน

สาร (Message) คือ สิ่งที่มีความหมาย ที่ผู้ส่งสารส่งผ่านสื่อหรือช่องทางการสื่อสารไปยังผู้รับสาร เพื่อให้ผู้รับสารรับรู้และเข้าใจความหมาย สารมีบทบาทหน้าที่ในการสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจความหมาย ก่อให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองจากบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้รับสาร สารคือหัวใจสำคัญที่จะทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารเกิดความเข้าใจในความหมายร่วมกัน ช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ หรือเปลี่ยนแปลงความรู้ เกิดทัศนคติ หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกิดพฤติกรรม หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องการ

สารมีส่วนประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

1. รหัสของสาร (message code) หมายถึง ภาษา สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ ที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมาใช้ในการแสดงออกแทนความคิดของตนเอง
2. เนื้อหาของสาร (message content) หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ของมนุษย์ที่มนุษย์คิดค้น สร้างขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการสื่อความหมายกับบุคคลอื่น เพื่อให้เกิดการรับรู้ เกิดความเข้าใจร่วมกัน
3. การจัดการสาร (message treatment) หมายถึง การจัดการกระทำต่อตัวสารในด้านต่างๆ เพื่อให้สารนั้นสามารถนำไปใช้ในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เช่น การออกแบบ การจัดการกระทำการเรียบเรียง การใช้ภาษา การวางรูปแบบ การออกแบบสารที่สร้างความสนใจ สร้างการจดจำ สร้างพลังในการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม

ช่องทางการสื่อสาร (Channel) ช่องทางการสื่อสารเป็นตัวกลางในการนำสารที่ส่งมาจากผู้ส่งสารผ่านไปยังผู้รับสาร เป็นตัวกลางในการบรรจุข่าวสาร และพาข่าวสารเดินทางจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร มีความสำคัญ 3 ลักษณะ คือ เป็นตัวกลางในการนำข่าวสารจากผู้ส่งสารไปถึงผู้รับสาร อันทำให้ผู้รับสารได้รับข่าวสาร เป็นตัวบรรจุเนื้อหาข่าวสาร และเป็นตัวความหมายในตัวเอง

การเลือกช่องทางการสื่อสารมีความสำคัญไม่แพ้ส่วนอื่น การเลือกช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมจะต้องสามารถตอบโจทย์วัตถุประสงค์และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้การวางแผนและเลือกสื่อที่เหมาะสมเป็นส่วนสำคัญในการบรรจุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรบุคคลอย่างคุ้มค่าและการใช้งบประมาณอย่างเหมาะสม (วิกานดา พรสกุลวานิช, 2562 อ้างถึงใน Sissors & Baron, 2010)

ช่องทางการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปตามการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารสื่อดั้งเดิม (traditional media) ที่ใช้ในการสื่อสารมาตั้งแต่ยุคแรก คือ ยุคสื่อสิ่งพิมพ์ มาจนถึงยุคสื่อกระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์ การสื่อสารผ่านดาวเทียม พัฒนามาจนถึงสื่อใหม่ และสื่อดิจิทัล

สื่อใหม่ (new media) เป็นการเข้าร่วมเป็นเนื้อเดียวกันระหว่างองค์ประกอบสามส่วนคือ เทคโนโลยี การสื่อสาร และการออกแบบ ซึ่งหมายรวมทั้งการใช้กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียง รูปร่าง พื้นที่ และตัวอักษรที่สามารถแปลงรูปเป็นภาษาคอมพิวเตอร์ได้

ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ที่เข้าถึง ได้รับรู้ ได้อ่าน ได้ฟัง ได้ชม ข้อมูลข่าวสารที่ผู้ส่งสารได้ส่งผ่านทางสื่อหรือช่องทางการสื่อสารใดๆ ผู้รับสารมีความสำคัญต่อการสื่อสารในฐานะที่เป็นองค์ประกอบในกระบวนการสื่อสาร มีส่วนสำคัญทำให้บรรลุผลสำเร็จของการสื่อสาร ซึ่งต้องอาศัยคุณสมบัติของผู้รับสาร ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และความเข้าใจในวัฒนธรรม รวมทั้งทัศนคติที่ดีในการรับรู้สาร

ลักษณะของผู้รับสารที่วิเคราะห์ปัจจัยของการสื่อสาร เดวิด เบอร์โล กล่าวว่า ผู้รับสารจะมีลักษณะแตกต่างกันตามปัจจัยของการสื่อสาร 5 ประการ ได้แก่

1. ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) หมายถึง ความชำนาญ ความถนัด ความสามารถในการสื่อสาร หมายรวมถึงทักษะการเข้ารหัส เช่น การเขียน การพูด การวาดภาพ การใช้สัญลักษณ์ การถอดรหัส ในส่วนของผู้รับสารจะเน้นการถอดรหัสมากกว่าการเข้ารหัส ผู้รับสารที่มีทักษะการสื่อสารดีย่อมสามารถทำการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่าผู้ที่มีทักษะการสื่อสารด้อยกว่า นอกจากทักษะดังกล่าวผู้รับสารยังต้องมีทักษะการคิดและการใช้เหตุผล หลังจากที่ได้ใช้ทักษะการเข้ารหัสและถอดรหัสแล้ว ผู้รับสารจะต้องใช้ทักษะการคิดและการใช้เหตุผลที่ถูกต้อง เพื่อให้การตีความหมายของเนื้อหาข่าวสารถูกต้อง

2. ทัศนคติ (Attitude) หมายถึง การที่ผู้รับสารมีทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีในตัวผู้ทำการสื่อสาร รวมทั้งทัศนคติที่มีอยู่ก่อนทำการสื่อสาร และทัศนคติที่เกิดขึ้นระหว่างทำการสื่อสาร ทัศนคติประกอบด้วย ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีมากน้อยแตกต่างกันไป ซึ่งทัศนคติที่มีความสำคัญต่อการสื่อสารนั้นควรคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้

2.1 ทัศนคติที่มีต่อผู้ส่งสาร ผู้รับสารมีความคิด ความเชื่อ ความศรัทธาอย่างไรต่อผู้ส่งสาร

2.2 ทัศนคติที่มีต่อข่าวสาร ผู้รับสารมีความสนใจในข่าวสารนั้นมากน้อยเพียงใด เห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ของข่าวสารนี้มากน้อยเพียงใด

2.3 ทัศนคติที่มีต่อสื่อ ผู้รับสารมีความเชื่อถือในสื่อประเภทเหล่านี้มากน้อยเพียงใด

2.4 ทัศนคติที่มีต่อผู้รับสารเอง ผู้รับสารมีความเชื่อว่าตนเองมีบทบาทหน้าที่ และมีความเกี่ยวข้องที่จะต้องรับรู้ข่าวสารในเรื่องนี้ให้ได้ หรือไม่จำเป็นต้องรับรู้ข่าวสารเหล่านี้

3. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคล ที่เกิดได้ทั้งจากการศึกษา การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากประสบการณ์ การทำงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กับผู้อื่น การติดตามข่าวสาร การเปิดรับสื่อ

ผู้ส่งสารจึงต้องประเมินความรู้ของผู้รับสาร โดยประเมินในสองลักษณะคือ การประเมินอย่างแรกเป็นการประเมินความรู้ในเรื่องที่จะทำการสื่อสาร เป็นการประเมินว่าผู้รับสาร มีความรู้ในเรื่องนั้นหรือยัง มีความรู้อยู่ในระดับใด เพื่อที่จะส่งสารที่ผู้รับสารยังไม่รู้ หรือยังไม่ กระจ่างชัดให้ แต่หากเป็นเรื่องที่ผู้รับสารรู้แล้วก็ไม่ควรส่งสารซ้ำอีก การประเมินอย่างที่สองคือการ ประเมินความรู้ที่มีต่อการสื่อสารของผู้รับสาร เช่น หากจะส่งสารอย่างหนึ่งไปยังผู้รับสารผ่านทาง เว็บไซต์ ไลน์ เฟซบุ๊ก ผู้รับสารมีความรู้ในการใช้สื่อนี้มากน้อยเพียงใด

4. ระบบสังคม (Social System) การที่บุคคลอยู่ในสังคมใด จะถูกระบบสังคม กำหนดบทบาท หน้าที่ และตำแหน่ง อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างตามแต่สถานการณ์ การสื่อสารจึงต้องผันแปรไปตามบทบาทหน้าที่ และตำแหน่งทางสังคมของบุคคลเหล่านั้น ความสัมพันธ์ทางการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารจะมีความแตกต่างกันไป ส่งผลต่อ รูปแบบของการสื่อสาร วิธีการสื่อสาร ท่าทีของการสื่อสารของบุคคลตามบทบาท หน้าที่ และ ตำแหน่งนั้นๆ

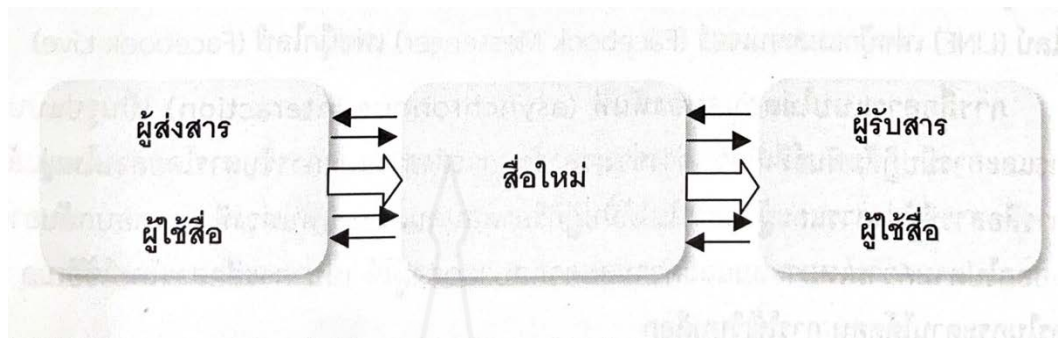
5. วัฒนธรรม (Culture) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ผู้ส่งสารจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมของผู้รับสาร เพราะวัฒนธรรมเป็นปัจจัย กำหนดลักษณะของการสื่อสารของผู้รับสารร่วมกับปัจจัยอื่น

วิกานดา พรสกุลวานิช (2562) ระบุว่า ความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างของผู้รับ สารหรือกลุ่มเป้าหมายมีส่วนช่วยในการเลือกสื่อที่เหมาะสม การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมีหลายระดับ จากกลุ่มเป้าหมายกลุ่มใหญ่ (mass audience) เป็นกลุ่มกว้างๆ ที่มีความหลากหลายทางด้านประชากรศาสตร์ กลุ่มต่อไปคือกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเฉพาะ (niche audience) เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความสนใจ ความชอบ และลักษณะการใช้ชีวิตคล้ายคลึงกัน ส่วนกลุ่มเป้าหมายที่เล็กที่สุดคือ ปัจเจกบุคคล (individual audience) ซึ่งเป็นความแตกต่างของแต่ละบุคคล เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกัน

1.3 กระบวนการสื่อสารแบบใหม่

กระบวนการสื่อสารแบบใหม่ (new communication process) วิกานดา พรสกุลวานิช (2562) ระบุว่า เป็นกระบวนการสื่อสาร โดยมีช่องทางสื่อสารที่เป็นสื่อใหม่เป็นหลัก ผู้ส่งสาร สามารถเป็นผู้รับสาร และในทางกลับกัน ผู้รับสารก็สามารถเป็นผู้ส่งสารได้ ในยุคสื่อดิจิทัลและสื่อ สังคมออนไลน์ ผู้รับสารสามารถเป็นผู้ผลิตเนื้อหาและส่งต่อไปยังกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ได้ สื่อใหม่ทำให้การส่งผ่านข้อมูลทำได้สะดวก รวดเร็ว และกว้างขวาง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสื่อดั้งเดิมแล้ว

ผู้บริโภคจะมีข้อจำกัดในการสร้างและส่งเนื้อหา เนื่องจากคุณลักษณะของสื่อดั้งเดิมส่วนใหญ่ไม่นับถือต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้สื่อ

ภาพที่ 2.2 กระบวนการสื่อสารแบบใหม่

ที่มา: หนังสือสื่อใหม่และการจัดการการสื่อสาร วิภาณดา พรสกุลวานิช พ.ศ.2562

กระบวนการสื่อสารแบบใหม่ เป็นกระบวนการสื่อสารที่แสดงถึงการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้รับสาร ผู้ส่งสาร และผู้ใช้สื่อ โดยที่ผู้ส่งสารเลือกเนื้อหาและข่าวสารส่งผ่านทางสื่อใหม่ให้แก่ผู้รับสาร ในขณะที่ผู้ใช้สื่ออื่นๆ หรือผู้รับสาร เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารแล้วสามารถทำการแบ่งปัน (sharing) ให้ผู้ใช้สื่ออื่นๆ ได้ หรือเป็นไปได้ว่าผู้ใช้สื่ออาจเป็นผู้ผลิตเนื้อหาสื่อเองและส่งผ่านไปยังผู้ใช้สื่อคนอื่นๆ กระบวนการสื่อสารที่ผ่านสื่อใหม่ ผู้ใช้สื่อเป็นได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ส่วนการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้สื่อนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ในตลอดระยะเวลาการสื่อสาร ดังนั้นสื่อสังคมออนไลน์หรือสื่อใหม่จึงตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมได้เป็นอย่างดี ทั้งการเป็นเจ้าของสื่อโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และเป็นเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่ทุกคนสามารถสวมบทบาทเป็นได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารในเวลาเดียวกัน จนทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมในปัจจุบันที่มีการสื่อสารโดยผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญให้เกิดขึ้นได้ (สุธิดา พัฒนศิริวิเชียร, 2562)

คุณลักษณะสำคัญของกระบวนการสื่อสารแบบใหม่ มีดังนี้

1. การผลิตเนื้อหาโดยผู้ใช้สื่อ (User-Generated Content) บทบาทของผู้ส่งสารและผู้รับสารแบบไม่มีเส้นขีดที่ชัดเจน ผู้ส่งสารอาจเป็นผู้รับสาร และผู้รับสารอาจเป็นผู้ส่งสารในเวลาเดียวกัน

2. การมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Oriented) กระบวนการสื่อสารแบบใหม่นี้เน้นการสื่อสารสองทาง เป็นการสื่อสารที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร และการปฏิสัมพันธ์นี้อาจเป็นการตอบสนองอย่างทันทีหรือการตอบสนองไม่ทันทีก็ได้

2.1 การตอบสนองแบบทันที (synchronous interaction) เป็นรูปแบบการสื่อสารที่ผู้รับสารและผู้ส่งสารสามารถรับและส่งสารทันทีในห้วงเวลานั้นๆ เช่น การใช้แอปพลิเคชันไลน์ เฟซบุ๊ก

2.2 การสื่อสารแบบไม่ตอบสนองทันที (asynchronous interaction) เป็นรูปแบบการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นต่างช่วงเวลา การส่งสารและการรับสารโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่ได้มีปฏิริยาตอบสนองแบบทันที การตอบกลับอาจล่าช้าออกไปตามความเหมาะสมและความสะดวกสบายของผู้ใช้ เช่น การสื่อสารโดยใช้อีเมล การใช้เว็บบล็อก

3. ผู้ใช้สื่อที่กระตือรือร้น (Active Audience) ในกระบวนการสื่อสาร โดยผ่านสื่อใหม่นี้ ผู้รับสารมีความตื่นตัว เป็นผู้ใช้สื่อที่กระตือรือร้นในการเลือกรับและเลือกส่งสาร ผู้ใช้สื่อจะเลือกตัวสารที่ตนเองมีความสนใจและจะเลือกช่องทางการรับสารที่มีสามารถตอบสนองความต้องการตนเอง ณ เวลานั้นๆ มากที่สุด (วิกานดา พรสกุลวานิช, 2562 อ้างถึงใน Rubin, 2009)

โดยสรุป กระบวนการสื่อสารเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของนักศึกษาประสบความสำเร็จในการระดมมวลชนและนำเสนอข้อเรียกร้องไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนปรากฏข่าวสารในพื้นที่สื่อกระแสหลัก ซึ่งกระบวนการสื่อสารประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร นอกจากนี้ การสื่อสารผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ทำให้ผู้รับสารสามารถเป็นผู้รับสารและผู้ส่งสารได้ในเวลาเดียวกัน ซึ่งส่งผลให้การสื่อสารเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและเป็นวงกว้าง

2. แนวคิดเรื่องการจัดการการสื่อสาร

2.1 ความหมายและแนวความคิดการจัดการการสื่อสาร

การจัดการการสื่อสาร คือ การดำเนินกลยุทธ์ หรือยุทธศาสตร์ของการสื่อสารในทุกระดับตั้งแต่การสื่อสารภายในบุคคลจนถึงการสื่อสารมวลชน เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ เช่น การสนทนา ข่าวลือ การจัดประชุม เป็นต้น (Brashers, 2001)

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2550) ให้ความหมายของการจัดการการสื่อสาร (communication management) หมายถึง การบริหารจัดการของหน่วยงานทั่วไปที่พิจารณาควบคู่ไปกับความสัมพันธ์ภายในภายนอกของหน่วยงานภายใต้บริบทของแนวความคิดทางการสื่อสาร โดยแบ่งการจัดการทางการสื่อสารออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การจัดการทางการสื่อสารในความหมายแคบ หมายถึง การจัดการทางการสื่อสารที่เน้นกระบวนการบริหารจัดการที่พาดพิงหรือเกี่ยวข้องกับแนวคิดทางด้านการศึกษา และการจัดการทางการสื่อสารในความหมายกว้าง หมายถึง การจัดการทางการสื่อสารในความหมายแคบที่รวม

การจัดระเบียบทางการสื่อสารไว้ด้วย การจัดระเบียบทางการสื่อสารเป็นการสื่อสารที่จัดไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อสนับสนุนการจัดการทางการสื่อสาร

จากแนวการศึกษาวิชาการจัดการนวัตกรรมการสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นกิจกรรมทางการจัดการทางด้านการเมืองและการปกครองท้องถิ่น โดยมีหลักการสำคัญตามกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วย

1. การศึกษาสภาพปัญหา สถานการณ์การสื่อสาร และสถานการณ์ทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น รวมถึงการศึกษาวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อยของการจัดการแบบเดิมที่เป็นอยู่ หรือยังไม่ได้มีการจัดการใดๆ รวมทั้งการศึกษาสภาพการณ์ด้วยกระบวนการวิจัยให้รู้สถานะที่เป็นอยู่ ความต้องการ ความคาดหวัง ความผิดพลาด หรือความเจ็บปวดของผู้รับสารและผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด หลักการสำคัญคือ วิเคราะห์ได้ถูกต้อง รอบคอบ และครอบคลุมทุกประเด็นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากแนวการศึกษาวิชาการสื่อสารเชิงประยุกต์ ได้อธิบายวิธีการศึกษาสภาพปัญหา ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับองค์กร โดยมุ่งเน้นการทำความเข้าใจโครงสร้างองค์กร แนวทางการบริหารองค์กร ลำดับขั้นของการใช้อำนาจในการตัดสินใจต่างๆ ผลงานที่ผ่านมา ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จและความล้มเหลวในอดีต

1.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานะแวดล้อมภายนอก แบ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรอื่นๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับองค์กร เช่น บุคคลที่ให้ความสนับสนุน กลุ่มคู่แข่ง และข้อมูลเกี่ยวกับสถานะแวดล้อมอื่นๆ ในสังคมโดยรวม เช่น การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี

1.3 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสาธารณชนกลุ่มต่างๆ โดยพิจารณา 2 ประเด็น คือ
1) ข้อมูลเชิงพฤติกรรมของสาธารณชน ได้แก่ ข้อมูลด้านพฤติกรรมการสื่อสารของสาธารณชนกับบุคคลกลุ่มต่างๆ พฤติกรรมการบริโภคสื่อ การแสวงหาข่าวสารตลอดจนความเชื่อและความสนใจที่มีต่อกระแสต่างๆ ในสังคม 2) ข้อมูลเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างสาธารณชนกับองค์กร ได้แก่ มุมมองของสาธารณชนต่อองค์กร ตลอดจนท่าทีและจุดยืนในการให้การสนับสนุน หรือแนวโน้มในการคัดค้าน

1.4 ศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสื่อสาร ได้แก่ ปัญหาด้านข้อมูลข่าวสาร วิธีการสื่อสาร และท่าทีต่อปัญหาต่างๆ ขององค์กร และพฤติกรรมการสื่อสารของกลุ่มเป้าหมาย

1.5 ศึกษาปัญหาที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสื่อสาร แต่สามารถใช้อุปสรรคเข้าไปเป็นมาตรการหนึ่งในการจัดการปัญหา ในกรณีนี้ การแก้ไขปัญหาก็ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ชัดเจน หากเน้นหนักการแก้ไขปัญหามาตรการทางการสื่อสารเท่านั้น

2. การวางแผนงานการสื่อสาร ประกอบด้วย การคิดล่วงหน้าเกี่ยวกับกิจกรรมการสื่อสารทั้งหมด ซึ่งอาจจะออกมาในรูปของแผนงาน โครงการที่มีการระบุใช้ทรัพยากรการสื่อสารให้เกิดผลตามที่คาดหวังไว้ มีการกำหนดกลยุทธ์ กลวิธีต่างๆ ทั้ง ผู้ส่งสาร สาร สื่อ/ช่องทาง ผู้รับสาร มีการผสมผสานวิธีการสื่อสารให้ได้ผลเป็นเลิศ มีการผสมผสานศาสตร์หรือความรู้ในหลายๆ ด้านที่จะสร้างความสำเร็จ หรือลดปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งวางแผนเพื่อสร้างกลไกรองรับ หลักการสำคัญคือ คิดล่วงหน้าได้ถูกต้อง และครอบคลุมทุกประเด็นที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การออกแบบสารทางการเมือง มีการแบ่งประเภทของสารทางการเมืองที่จำแนกตามวัตถุประสงค์ทางการเมือง ซึ่งการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารในการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแพลตฟอร์มของนักศึกษา” นั้น อยู่ในประเภท สารทางการเมืองที่มุ่งการโน้มน้าวใจ (persuasive message) หมายถึง สารที่ผู้ส่งสารมีความประสงค์ให้ผู้รับสารเกิดความคิด ความเชื่อ ทศนคติ พฤติกรรมไปในทิศทางที่ผู้ส่งสารมีความประสงค์ให้เกิด และสารทางการเมืองที่มุ่งการระดมพลัง (mobilization message) หมายถึง สารที่ผู้ส่งสารมีความประสงค์ให้ผู้รับสารให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การระดมพลังประชาชนออกมาชุมนุมประท้วงนโยบายของรัฐที่เห็นว่าไม่ถูกต้อง

2.2 การวางแผนการใช้สื่อ ผู้วางแผนสามารถที่จะใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) มาเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางสังคมและกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังสังคมและสื่อมวลชนได้เป็นอย่างดีโดยเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับเรื่องและกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งลักษณะการสื่อสารโดยการใช้สื่อสังคมออนไลน์แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ การสื่อสารโดยผู้นำการเคลื่อนไหวเพียงคนเดียวโดยใช้บัญชี (account) เดี่ยว (social media) และแบบที่สอง คือ สร้างเครือข่ายเพื่อให้ทุกคนสามารถสื่อสารและสร้างประเด็นใหม่ๆ ได้ (social networking) (สุธิดา พัฒนศิริวิเชียร, 2562)

ผู้วางแผนจะต้องพิจารณาปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์สถานการณ์สภาพแวดล้อม (Situation Analysis) วิเคราะห์ถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม สถานการณ์ปัจจุบัน

2) การวิเคราะห์องค์กร (Organization Analysis) วิเคราะห์ถึงปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม อัตลักษณ์ ภาพลักษณ์ นโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย

3) วิเคราะห์ผู้รับสาร (Audience Analysis) วิเคราะห์ถึงลักษณะทางประชากร สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ค่านิยม ทศนคติ วิถีชีวิต ความชอบ ปัญหา ความต้องการ พฤติกรรมกรเปิดรับและรูปแบบการใช้สื่อ ข้อมูลของผู้ที่คาดว่าจะเป็นกลุ่มเป้าหมายใหม่

4) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อ (Media Objective)

- 5) การกำหนดกลยุทธ์การใช้สื่อ (Media Strategy)
- 6) การติดตามผล (Follow-up)
- 7) การประเมินผล (Evaluation)
- 8) การแก้ไขปรับปรุงและการพัฒนา (Improvement)

3. ดำเนินการตามแผน หรือนำแผนไปปฏิบัติ เป็นกิจกรรมการลงมือทำ กำกับ ติดตาม อำนวยการ จัดคน จัดองค์กรหรือโครงสร้าง เทคโนโลยี การจัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องรองรับการปฏิบัติการ หลักการสำคัญคือ บริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการนำแผนการสื่อสารไปสู่การผลิตและเผยแพร่สื่อ นั้น จากแนวการศึกษา วิชาการจัดการนวัตกรรมสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น ได้ให้รายละเอียดดังนี้

3.1 การผลิตสื่อ (Media Production) เป็นการทำให้สิ่งที่ผู้ส่งสารคิดไว้ ออกแบบไว้ วางแผนไว้ กลายเป็นสื่อ (media) ที่บรรจุเนื้อหาสาร (content) และอยู่ในรูปแบบสื่อ (media form) ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเผยแพร่ และส่งสารจากผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับสาร ได้ทั้งนี้การผลิตสื่อเพื่อการสื่อสารทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง การสื่อสารในการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบ แพลตฟอร์มของนักศึกษา มีหลักการในการผลิตสื่อดังนี้

3.1.1 ความสอดคล้องกับประเภทของสารทางการเมือง

- 1) เนื้อหาเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมือง ความเชื่อทางการเมือง แนวคิดทางการเมือง เช่น แนวคิดประชาธิปไตย แนวคิดเรื่องเสรีภาพ แนวคิดเรื่องสิทธิ แนวคิดเรื่องความเสมอภาค
- 2) เนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถาบันทางการเมือง เช่น รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร การอภิปราย คณะรัฐมนตรี การประชุมคณะรัฐมนตรี
- 3) เนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรทางการเมือง เช่น พรรคการเมือง
- 4) เนื้อหาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง เช่น กิจกรรมการเมืองภาคประชาชน การชุมนุมทางการเมือง
- 5) เนื้อหาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม
- 6) เนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง

3.1.2 ความสอดคล้องกับการทำหน้าที่ของการสื่อสารทางการเมือง

- 1) การยกย่องสรรเสริญและเชิดชูบุคคล องค์กร นโยบาย แนวคิด มาตรการ ผลงาน
- 2) สาร โจมตีฝ่ายตรงข้าม หยิบยกประเด็นมาโจมตีฝ่ายตรงข้าม เลือกลงจุดอ่อนมาโจมตี เลือกจุดที่ประชาชนเห็นว่าสำคัญมาโจมตี ใช้ปฏิบัติการข่าวสาร หรือ IO : Information Operations

3) สารป้องกันตัว ป้องกันตัวจากฝ่ายพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม กลุ่มตรงข้าม
องค์กรฝ่ายตรงข้าม ผู้ไม่หวังดี หรือผู้หวังดีแต่เข้าใจผิด

3.2 การเผยแพร่สื่อ (Media Publication) เป็นการทำให้สื่อที่ผลิตขึ้นหรือสื่อที่
จัดเตรียมไว้แล้วนั้น ส่งไปถึงผู้รับสาร สามารถเข้าถึงผู้รับสาร (reach) ทำให้ผู้รับสารได้รับ (receive)
สื่อและสารที่ส่งมา และส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้รับสาร รวมทั้งบังเกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งตาม
จุดมุ่งหมายของการนำเสนอสารนั้นได้

4. การประเมินผล เป็นกิจกรรมวัดผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสาร ผลสำเร็จของโครงการ
ผลและผลกระทบจากการดำเนินการตามแผนงาน โครงการ หลักการสำคัญคือ ประเมินได้ถูกวิธี
วิเคราะห์ผลได้ชัดเจน ถูกต้อง รอบคอบ และครอบคลุมทุกประเด็นที่เกี่ยวข้อง

การประเมินผลยังให้ความสนใจความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะการวัด
ทัศนคติ หรือความเชื่อของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อสัญลักษณ์ต่างๆ ที่นำเสนอ นอกจากนั้นยังเน้นไปที่
การศึกษาระดับความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อข้อมูลข่าวสาร ช่องทางการสื่อสาร ตลอดจนการ
ประเมินภาพลักษณ์ในทัศนะของกลุ่มเป้าหมาย

2.2 สื่อใหม่และการจัดการการสื่อสาร

วิกานดา พรสกุลวานิช (2562) ได้ให้ความสำคัญของสื่อใหม่กับการจัดการการสื่อสาร
แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การสื่อสารภายในองค์กร สื่อช่วยให้เกิดการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารใน
กลุ่มย่อยๆ และการสื่อสารสำหรับพนักงานทั่วไปในองค์กร นอกจากนั้นสื่อยังช่วยกระจายข่าวสาร
เกี่ยวกับองค์กร ให้กับพนักงานในองค์กร เช่น การส่งข้อมูลผ่านอีเมลองค์กร การใช้กระดานข่าว
(discussion boards) และบล็อก (blog) เพื่อการกระจายข่าวสารและข้อความที่ต้องการสื่อสารกับคนใน
องค์กร ส่วนการสื่อสารภายนอกองค์กร สื่อช่วยในการให้ข่าวสาร ข้อมูล กิจกรรมต่างๆ และการ
ประชาสัมพันธ์องค์กร สื่อยังสามารถใช้เป็นช่องทางการสื่อสารเพื่อสร้างพันธมิตร สร้างความสัมพันธ์
และภาพลักษณ์ให้องค์กร เช่น การใช้เว็บไซต์องค์กร และสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสื่อสารกับผู้มีส่วนได้
ส่วนเสีย หรือเพื่อการประชาสัมพันธ์

จากพลังของสื่อใหม่และเครือข่ายสังคมในปัจจุบัน ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของ
ช่องทางการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรวดเร็วในการแพร่กระจายข่าวสาร และการตัดสินใจ อีกทั้งการ
แพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วและกว้างไกล ทำให้ความเห็นสาธารณะและพลังของภาค
ประชาชนมีรูปแบบที่หลากหลาย และมีความเป็นเสริมมากยิ่งขึ้น (กุสุมา ภูใหญ่, 2557)

กลยุทธ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์กับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ สุจิตา พัฒน
ศรีวิเชียร (2562) ได้อธิบายว่า เมื่อผู้ส่งสารตัดสินใจที่จะใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ
รณรงค์ จำเป็นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบที่สำคัญทั้งด้านการเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม

กับประเด็นและกลุ่มเป้าหมาย รวมไปถึงการสร้างเนื้อหาและรูปแบบในการนำเสนอที่เหมาะสมเช่นกัน และควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ต้องวิเคราะห์องค์ประกอบอื่นๆ ที่จะช่วยให้การสื่อสารด้วยสื่อสังคมออนไลน์ประสบความสำเร็จ มีรายละเอียดดังนี้

1. ประเด็นในการเคลื่อนไหว ผู้ส่งสารควรพิจารณาประเด็นที่ต้องการจะรณรงค์ให้ดีเสียก่อน จีน โดบี (Jean Dobby, 2014) ได้อธิบายถึงคุณเจสำคัญที่จะช่วยให้การรณรงค์ประสบความสำเร็จ ดังนี้

1) ควรรณรงค์ในเรื่องที่สนใจและมีศรัทธาอย่างแท้จริง การที่จะทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านสื่อ social media ประสบความสำเร็จได้ จะต้องเกิดจากสิ่งที่คุณส่งสารเชื่อมั่นและศรัทธาอย่างจริงจัง จนทำให้มีความเชื่อในประเด็นเดียวกัน รู้สึกยินดี ศรัทธา และเต็มใจ จนอยากที่จะเข้าร่วมร่วมในการเคลื่อนไหว

2) กำหนดเป้าหมายของการรณรงค์ที่ชัดเจนว่าต้องการผลลัพธ์แบบใด เพราะเป้าหมายที่ชัดเจนจะช่วยให้สามารถกำหนดภาษาที่จะใช้ และช่องทางสื่อที่เหมาะสมเพื่อดึงดูดให้คนเข้าร่วมได้มากที่สุด รวมไปถึงการแพร่กระจายข่าวสารจากกลุ่มออกไปสู่สังคมได้เป็นวงกว้างและรวดเร็ว

3) ทำให้ประชาชนเห็นว่าประเด็นที่กำลังรณรงค์นั้นมีผลกระทบอย่างไรกับชีวิตพวกเขา การที่จะทำให้ข่าวสารแพร่กระจายออกไปได้อย่างรวดเร็วเกิดจากความสามารถที่จะเชื่อมโยงประเด็นให้เข้ากับกลุ่มเป้าหมายได้ ต้องทำให้พวกเขาเข้าใจได้ว่าเหตุใดพวกเขาจึงควรที่จะสนใจ และถ้าปล่อยให้เรื่องดังกล่าวขึ้นจะส่งผลกระทบเลวร้ายอย่างไร นอกจากนี้ ควรจะแสดงให้เห็นด้วยว่า ประเด็นดังกล่าวเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับผู้ส่งสารอย่างไร เพื่อสร้างความรู้สึกใกล้ชิดและเป็นหนึ่งเดียวกันให้เกิดขึ้นในกลุ่ม

4) ประเด็นในการรณรงค์ควรที่จะใกล้ชิดเข้าถึงจิตใจของกลุ่มเป้าหมาย ด้วยการเลือกใช้วิธีสื่อสารและสื่อที่เหมาะสมกับกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถแบ่งปันประสบการณ์ส่วนตัวในรูปแบบของตัวอักษร วิดีโอ หรือรูปภาพกับคนในกลุ่ม เพื่อช่วยสร้างความรู้สึกผูกพันและมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นได้

5) เลือกเครื่องมือและสื่อที่เหมาะสม ซึ่งในบางครั้งอาจจะต้องใช้สื่อสังคมออนไลน์หลายสื่อพร้อมกัน เพื่อสร้างกระแสความสนใจที่รุนแรงและรวดเร็วให้เกิดขึ้นแพร่หลายในสังคม

2. ออกแบบเนื้อหา เทคนิคในการนำเสนอเนื้อหาที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมายสนใจนั้นมีดังต่อไปนี้

1) ในกรณีที่ใช้สื่อหลายช่องทาง ควรออกแบบเนื้อหาในแต่ละสื่อด้วยว่าจะสื่อสารด้วยเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอแบบเดียวกันหรือแตกต่างกันออกไป

2) ความถี่ในการนำเสนอเนื้อหา ควรจะวางแผนว่า จะให้มีการโพสต์หรือนำเสนอ ข้อมูลข่าวสารบ่อยแค่ไหน วันละกี่ครั้ง ควรมีการนำเสนอเนื้อหาในแต่ละวัน โดยกำหนดประเด็นเป็น รายเดือน เพื่อสร้างความสม่ำเสมอ ความผูกพันให้เกิดขึ้น

3) ลักษณะเนื้อหาแบบใดที่กลุ่มเป้าหมายชอบ เช่น ตลกขบขัน เสียดสี ให้ความรู้เชิง ลึก ทันทต่อเหตุการณ์ และต้องศึกษาว่ากลุ่มเป้าหมายชอบรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา ลักษณะไหน มากที่สุด เช่น ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ อินโฟกราฟิก

4) ศึกษาลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อสื่อต่างประเทศ เช่น ทวิตเตอร์ ว่ามีการรีทวีต หรือตอบโต้กับข้อความลักษณะไหน

5) การเป็นผู้รับฟัง ผู้นำการเคลื่อนไหวต้องรับฟังสิ่งที่กลุ่มเป้าหมายแสดงความคิดเห็น ด้วยการตอบคำถามและสร้างปฏิสัมพันธ์โต้ตอบ เพื่อทำให้กลุ่มเป้าหมายรู้สึกว่า ความคิดเห็นของตน ได้รับความสนใจ จึงอยากจะมีส่วนร่วมต่อไปอย่างสม่ำเสมอ

3. การใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง (influencer) ช่วยทำให้เนื้อหาที่น่าสนใจ มีความน่าสนใจ และเพิ่มจำนวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายได้ ขึ้นอยู่กับชื่อเสียงของบุคคลนั้น ๆ

โดยสรุป แนวคิดเรื่องการจัดการการสื่อสารเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่จะส่งผลให้การ สื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของนักศึกษาประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การศึกษาสภาพปัญหา การวางแผนการสื่อสาร การดำเนินการตามแผน และการประเมินผล โดยการ จัดการการสื่อสารต้องคำนึงถึงรายละเอียดต่างๆ ที่จะสนับสนุนการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อม สิ้นเพ็ง (2564) ศึกษาเรื่อง Hashtag activism: social media and the #FreeYouth protests in Thailand ผลการศึกษาพบว่า การประท้วงต่อต้านรัฐบาลในปี 2563 เป็นการประท้วงเพื่อ ประชาธิปไตยครั้งใหญ่และเป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่ผู้ต่อต้านรัฐบาลใช้ทวิตเตอร์และแฮชแท็ก #FreeYouth ในการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลการเคลื่อนไหวเป็นหลัก หัวข้อสำคัญคือความไม่ พอใจต่อรัฐบาลและความต้องการประชาธิปไตย เครือข่าย FreeYouth เชื่อมต่อกันผ่านกลุ่มชุมชนที่ ไม่แน่นอน ความท้าทายในอนาคตคือการสนับสนุนความสัมพันธ์ในเครือข่ายออนไลน์ให้มีความ เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

อรรถพล ยุสุวพันธ์ (2564) ศึกษาเรื่อง การจัดการการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ของเทศบาลเมืองสตูล ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการจัดการการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยว มี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัญหา 2) การวางแผนการประชาสัมพันธ์

ด้วยสื่อสังคมออนไลน์ 3) การออกแบบเนื้อหาที่มีความชัดเจน กระชับ ได้ใจความ 4) การประเมินผล เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการท่องที่เกี่ยวข้องไป

สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล (2563) ศึกษาเรื่อง การเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัล ผลการศึกษาพบว่า การเกิดขึ้นของสังคมดิจิทัล โดยเฉพาะสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เอื้อประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเคลื่อนไหวทางสังคม เนื่องจากการสื่อสารผ่านสังคมดิจิทัลนั้นเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ทำให้ผู้รับสารเปลี่ยนเป็นผู้ส่งสารได้ จึงเป็นการกระจายอำนาจของการสื่อสารในวงกว้าง โดยมีลักษณะการส่งเสริมการรวมกลุ่มกันทางสังคมและการร่วมมือกันในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง จึงเป็นการเคลื่อนไหวที่สามารถเกิดได้ง่ายว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคสื่อสารมวลชนในอดีต

ปาริชาติ โชคเกิด (2557) ศึกษาเรื่อง การเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในโลกอาหรับ: ศึกษากรณีอียิปต์ ผลการศึกษาพบว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบใหม่ภายใต้ขบวนการตีฟายาและขบวนการเยาวชน 6 เมษายน มีการเคลื่อนไหวที่มีการยกระดับจิตสำนึกเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีอุดมการณ์ที่ต้องการเสรีภาพ ความเท่าเทียม ความยุติธรรม การปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย มีลักษณะการระดมทรัพยากรที่ต้องอาศัยคน เวลา เงิน รวมทั้งนวัตกรรมในการสื่อสารแบบใหม่ เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ยูทูปและเว็บบล็อก เป็นต้น การเคลื่อนไหวดังกล่าวเป็นไปอย่างมีเหตุผล มีการรวมตัวเป็นกลุ่มก้อนชัดเจน ก่อให้เกิดศักยภาพในการเคลื่อนไหวที่สัมฤทธิ์ผลได้

ศิรดา พงษ์ภมร (2547) ศึกษาเรื่อง กระบวนการสื่อสารเพื่อการธำรงรักษางานประเพณีรับบัวของอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสื่อสารจะเกิดในกลุ่มขนาดเล็กที่จัดตั้งขึ้นมาเป็นพิเศษมากกว่ากลุ่มใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการ แต่การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการยังมีพบเห็นอยู่ทั่ว ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดประเพณีและกิจกรรมต่างๆ กระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับทักษะในการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ของแต่ละคนเป็นสำคัญ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของ นักศึกษามิ่วตุดประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ 1) กระบวนการสื่อสาร และ 2) การจัดการการสื่อสาร ในบทที่ 3 ซึ่งเป็นวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย แบบการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลหลัก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบ ของนักศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interviews)

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้ คือแกนนำนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชุมนุม แฟลชม็อบ ที่มีผู้เข้าร่วมจำนวน 2,000 คนขึ้นไป คัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงผู้ที่มี คุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งสามารถตอบคำถามในฐานะตัวแทนของสมาชิก ทั้งหมดได้ จนเมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ครบถ้วนเพียงพอแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ สรุป อภิปรายผล และนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อไป

แกนนำนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชุมนุมแฟลชม็อบ คือ แกนนำนักศึกษา จาก 4 กลุ่มองค์กรที่จัดตั้งขึ้น โดยนักศึกษา ซึ่งได้จัดการชุมนุมแฟลชม็อบโดยการชุมนุมนั้นมีผู้เข้าร่วมจำนวน 2,000 คนขึ้นไป ได้แก่ กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม กลุ่มม็อบเฟส กลุ่มเสรีเทพพลัส และกลุ่ม REDEM จำนวน 5 คน ดังนี้

1. นางสาวปณิสยา สิทธิจิรวัฒนกุล นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แกนนำกลุ่ม แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม

2. นางสาวเบนจา อะปัญ นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม
3. นางสาวศุภรีญา วรณายุวัฒน์ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แกนนำกลุ่มมือเบส
4. นายสิรภพ อัดโตหิ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แกนนำกลุ่มเสรีเทพลัส
5. นางสาวจุฑาทิพย์ ศิริขันธ์ นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แกนนำกลุ่ม REDEM

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยต้องการได้รับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีความครบถ้วน สมบูรณ์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง (Semi structured interview) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดคำถามไว้ล่วงหน้าและใช้คำถามปลายเปิด (Open – ended Questions) เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบายได้อย่างเต็มที่ตามประเด็นที่ผู้วิจัยตั้งไว้ และยึดหยุ่นประเด็นคำถามตามสถานการณ์ในการสัมภาษณ์ โดยมีคำถาม ดังนี้

- 3.1.1 จุดเริ่มต้นของการก่อตั้งขบวนการเคลื่อนไหวเป็นอย่างไร
- 3.1.2 การจัดตั้งขบวนการเคลื่อนไหวทำอะไร มีสมาชิกเท่าใด
- 3.1.3 เหตุจึงเลือกใช้วิธีการเคลื่อนไหวในรูปแบบแฟลชม็อบ
- 3.1.4 คุณมีหลักเกณฑ์ใดในการเลือกผู้ปราศรัยบนเวทีการชุมนุม
- 3.1.5 ขบวนการเคลื่อนไหวของคุณมีข้อเรียกร้องอะไรบ้าง
- 3.1.6 คุณสื่อสารให้นักศึกษาออกมาร่วมขบวนการเคลื่อนไหวผ่านช่องทางใด
อย่างไร
- 3.1.7 มีการแบ่งกลุ่มผู้รับสารหรือไม่ ผู้รับสารเป้าหมายเป็นใคร
- 3.1.8 คุณศึกษาสภาพปัญหาก่อนการสื่อสารหรือไม่ อย่างไร
- 3.1.9 สภาพปัญหาที่พบมีอะไรบ้าง
- 3.1.10 หากพบปัญหาคุณแก้ไขอย่างไร
- 3.1.11 คุณวางแผนการสื่อสารอย่างไร
- 3.1.12 คุณแบ่งหน้าที่อย่างไร
- 3.1.13 การผลิตสื่อมีขั้นตอนการทำงานอย่างไร
- 3.1.14 การเผยแพร่สื่อมีขั้นตอนอย่างไร

3.1.15 หลังจากชุมนุมแล้วมีการประเมินผลหรือไม่ ด้วยวิธีใด

3.1.16 หลังจากได้ผลการประเมินแล้วคุณนำผลดังกล่าวดำเนินการใดต่อ

3.2 อุปกรณ์บันทึกเสียง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึง การสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเป็นการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคคลต่างๆ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการทำวิจัย ดังนี้

4.1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารต่างๆ เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

4.2 การติดต่อและแนะนำตนเองต่อผู้ให้ข้อมูลหลัก เนื่องจากผู้วิจัยต้องเข้าสอบถามเพื่อการเก็บข้อมูลรายบุคคล

4.3 สังเกตการณ์ด้วยตนเองผ่านการเข้าร่วมการชุมนุมในรูปแบบแฟลชม็อบ

4.4 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์และนำเสนอเป็นรูปเล่ม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร (Communication Process) และแนวคิดการจัดการการสื่อสาร (Communication Management) วิเคราะห์ข้อมูลจากบุคคล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้างในการสรุปและอภิปรายผล โดยวิเคราะห์ผลด้วยการใช้การสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง การสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ 1) กระบวนการสื่อสาร และ 2) การจัดการการสื่อสาร ในบทที่ 4 ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย 1) กระบวนการสื่อสารในการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา 2) การจัดการการสื่อสารในการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษาโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กระบวนการสื่อสารในการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา

การสื่อสารในการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษาทั้ง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม กลุ่มเสรีไทยพลัส (Free Gender TH) กลุ่มม็อบเฟส (MOB FEST) และกลุ่ม REDEM สามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ การสื่อสารในช่วงก่อนการชุมนุม การสื่อสารในระหว่างการชุมนุม และการสื่อสารหลังการชุมนุม โดยผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของการสื่อสารมาใช้เป็นกรอบในการวิจัย 4 ประการ ได้แก่

1. ผู้ส่งสาร (Sender) ประกอบด้วย การแบ่งกลุ่มผู้ส่งสาร คุณลักษณะผู้ส่งสาร แนวความคิดและอุดมการณ์ผู้ส่งสาร
2. สาร (Message) ประกอบด้วย ประเด็นสาร ประเภทสาร
3. ช่องทางการสื่อสาร (Channel) ประกอบด้วย จำนวนช่องทางการสื่อสาร การใช้ช่องทางแต่ละช่องทางการสื่อสาร
4. ผู้รับสาร (Receiver) ประกอบด้วย การแบ่งกลุ่มผู้รับสาร พฤติกรรมของผู้รับสาร

1.1 กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม

กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ก่อตั้งขึ้นโดยนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเริ่มจากนักศึกษาพรรค โคมปฏิบัติตั้งต้นเป็นแกนนำ และได้จัดการชุมนุมในรูปแบบแฟลชม็อบขึ้น เริ่มจากในรั้วมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ก่อนที่จะขยายไปสู่การชุมนุมบนท้องถนน ที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมาก

1.1.1 ผู้ส่งสาร (Sender)

1) การแบ่งกลุ่มผู้ส่งสาร

กลุ่มผู้ส่งสารสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) สมาชิกกลุ่มแนวร่วม ธรรมชาติและการชุมนุม ที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ จัดการชุมนุม และประสานงานเครือข่าย 2) แกนนำนักศึกษา ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการชุมนุมและปราศรัยขอเรียกร้อง เช่น นายพริษฐ์ วัชรสินธุ์ น.ส.ปณิศา ลิทธิ จิรวัดนกุล 3) บุคคลภายนอกที่ร่วมปราศรัยในการชุมนุม เช่น นายอานนท์ นำภา ทนายความจากศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน รศ.ดร.ปวิณ ชำवालพงศ์พันธ์ นักวิชาการประจำ สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น

2) คุณลักษณะของผู้ส่งสาร

บุคคลเหล่านี้มีทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) ค่อนข้างดี มีบทบาทอย่างมากในการประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลข่าวสาร ประสานงานไปยังเครือข่ายอื่นๆ มีความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูล ขอเรียกร้อง ไปจนถึงมีทักษะด้านการพูดในที่สาธารณะที่ดึงดูดความสนใจ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่จะปราศรัย รวมทั้งมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของผู้รับสาร

3) แนวความคิดและอุดมการณ์ของผู้ส่งสาร

ผู้ส่งสารมีแนวคิดและอุดมการณ์เชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย ต้องการสื่อสารเพื่อให้ผู้รับสารตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุม และต้องการเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในประเทศไทย ทั้งด้านบริหาร นิติบัญญัติ และสถาบันพระมหากษัตริย์

“การเลือกคนขึ้นเวทีค่อนข้างเอาคนรู้ใจกัน รู้และมั่นใจแน่ๆ ว่าคนนี้โอเค ทั้งภาพลักษณ์ ความรู้ การพูด คุณศักยภาพเป็นหลัก ส่วนด้านการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากกลุ่มมีเครือข่ายจำนวนมาก จึงมีการฝากช่วยประชาสัมพันธ์” (น.ส.ปณิศา ลิทธิ จิรวัดนกุล, นักศึกษาคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ม.ธรรมศาสตร์แกนนำแนวร่วมธรรมชาติและการชุมนุม สัมภาษณ์เมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2564)

1.1.2 สาร (Message)

1) ประเด็นสาร

ข้อเรียกร้องหลักของกลุ่มแนวร่วมธรรมชาติและการชุมนุมมีจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1) พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ต้องลาออกจากตำแหน่ง 2) แก้ไขรัฐธรรมนูญตามข้อเสนอของประชาชน 3) ปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์

“ตอนลงถนนประเด็นที่คนสนใจแรกๆ เป็นเรื่องนายกรัฐมนตรี แต่เมื่อเปรียบเทียบกับการประชุมเมื่อ 19-20 กันยายน 2563 เรื่องปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ คนเยอะกว่าที่ผ่านมา มองว่าจริงๆ น่าจะเป็นเรื่องปฏิรูปมากกว่าที่ทำให้คนเข้าร่วม” (น.ส.ปณิศา สิทธิจิรวัฒนกุล, นักศึกษาคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ม.ธรรมศาสตร์แก่นนำแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม สัมภาษณ์เมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2564)

2) ประเภทสาร

(1) เพื่อแจ้งให้ทราบ (Inform) ในช่วงก่อนการประชุมรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา เนื้อหาสารจะเป็นประเภทแจ้งให้ทราบ เป็นการประกาศนัดหมายการประชุม ได้แก่ ระยะเวลา สถานที่ การเดินทาง และแผนที่การเดินทางในกรณีที่จะมีการเดินทางระหว่างการชุมนุม ขณะที่เนื้อหาสารช่วงหลังการประชุม จะเน้นเรื่องการยืนยันข้อมูลข่าวสารว่าการชุมนุมยุติลงแล้ว ให้ผู้รับสารเดินทางกลับ พร้อมทั้งแนะนำเส้นทางกลับที่มีความปลอดภัย การแจ้งข่าวสารการถูกจับกุมดำเนินคดีของแกนนำและผู้ปราศรัย หรือการออกแถลงการณ์ข้อเรียกร้อง เพื่อคงไว้ซึ่งกระแสการเคลื่อนไหวของกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม

(2) เพื่อจูงใจและโน้มน้าว (Motivation) ช่วงก่อนการประชุมปราศรัยที่มีเนื้อหาปลุกเร้าให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกตระหนักและเห็นความสำคัญของการชุมนุม ไปจนถึงการคาดหวังให้เกิดการเข้าร่วมการประชุมของกลุ่มผู้รับสาร เช่น การนำคำพูดหรือข้อความของบุคคลที่มีชื่อเสียงมาใช้ การนับถอยหลังสู่วันนัดหมายการประชุม และแนะนำผู้ที่จะขึ้นปราศรัยในวันดังกล่าว ขณะที่ในช่วงระหว่างการชุมนุมนั้นการสื่อสารอยู่ที่การปราศรัยเป็นหลัก ซึ่งคือการปราศรัยให้เห็นถึงสภาพปัญหาและโน้มน้าวให้ผู้รับสารคล้อยตามว่าข้อเรียกร้องจำนวน 3 ข้อนั้นจะสามารถแก้ไขปัญหาในสังคมได้ นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาอื่นๆ เช่น เรียกร้องให้ปล่อยตัวนักกิจกรรมที่ถูกจับกุม ความสำคัญและจำเป็นของรัฐสวัสดิการ ความเท่าเทียมทางสังคม ทั้งนี้ กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุมมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาสารที่ส่งผลให้ผู้รับสารออกมาเข้าร่วมชุมนุมมากที่สุดคือเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์

“เมื่อความอยุติธรรมกลายเป็นกฎหมาย การลุกขึ้นมาต่อต้านจึงเป็นหน้าที่ลุกขึ้นมาเถิด ... ชาวมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ” (อิน โฟกราฟฟิก เผยแพร่ผ่านเฟซบุ๊กเพจธรรมศาสตร์และการชุมนุม เมื่อ 31 กรกฎาคม 2563)

ข้อความดังกล่าวเป็นการนำประโยคของอดีตรัฐมนตรีาธิบดีสหรัฐอเมริกา Thomas Jefferson ข้อความว่า “When injustice become laws, resistance become duty” มาใช้

ร่วมกับข้อความเชิญชวนนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยใช้ชื่อเดิมของมหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และการเมือง เพื่อดึงความมีส่วนร่วมและอุดมการณ์เมื่อครั้งก่อตั้งมหาวิทยาลัย

1.1.3 ช่องทางการสื่อสาร (Channel)

กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุมใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลัก

1) จำนวนช่องทาง มี 5 ช่องทาง ได้แก่

- (1) เฟซบุ๊กเพจแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม มีผู้ติดตาม 377,571 บัญชี
- (2) ทวิตเตอร์ @ThammasatUFTD มีผู้ติดตาม 208,341 บัญชี
- (3) อินสตาแกรม thammasatutfd มีผู้ติดตาม 11,700 บัญชี
- (4) เทเลแกรมแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม มีผู้ติดตาม 39,998 บัญชี
- (5) ไลน์กลุ่มสื่อมวลชน

2) การสื่อสารแต่ละช่องทาง

(1) เฟซบุ๊กเพจแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ใช้ในการประชาสัมพันธ์ แจ้งข่าวสาร นัดหมายการชุมนุม เผยแพร่แถลงการณ์ และถ่ายทอดสด (Facebook Live) ตลอดการชุมนุม

(2) ทวิตเตอร์ @ThammasatUFTD ใช้ในลักษณะเดียวกับเฟซบุ๊กเพจ ธรรมศาสตร์และการชุมนุม ซึ่งในระยะจะมีการสร้างแฮชแท็ก # เพื่อรวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับการชุมนุมให้อยู่ในหมวดเดียวกัน แต่ในระยะหลังแฮชแท็กจะเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติของผู้ใช้งาน เช่น # มีอุป 24 มิถุนายน

(3) อินสตาแกรม thammasatutfd เน้นการประชาสัมพันธ์ด้วยภาพอินโฟกราฟฟิก ทั้งการแจ้งข่าวสาร การตอกย้ำข้อเรียกร้อง และการนัดหมายชุมนุม

(4) เทเลแกรมแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ใช้ในลักษณะเดียวกับเฟซบุ๊กเพจแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ใช้เป็นช่องทางหนึ่งในการกระจายสารจากเฟซบุ๊กเพจ

(5) ไลน์กลุ่มสื่อมวลชน ใช้สำหรับแจ้งข่าวสารของกลุ่มต่อสื่อมวลชน เพื่อให้สื่อมวลชนนำไปเสนอข่าว ได้แก่ ประชาสัมพันธ์การชุมนุม แถลงการณ์ในหลากหลายภาษา และตอบข้อซักถามของสื่อมวลชน

“ช่องทางการสื่อสารมีเพจเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ เทเลแกรม อินสตาแกรม แต่ระยะหลังจะ Active แค่เพจเฟซบุ๊กกับทวิตเตอร์ เพราะอีกสองช่องทางไม่มีคนดูแล” (น.ส.เบนจา

อะป๊อ, นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หัวหน้าฝ่าย
ประชาสัมพันธ์กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม สัมภาษณ์เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2564)

1.1.4 ผู้รับสาร (Receiver)

1) การแบ่งกลุ่มผู้รับสาร

กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุมไม่มีการแบ่งกลุ่มผู้รับสาร

2) พฤติกรรมของผู้รับสาร

(1) เข้าร่วมการประชุม ผู้รับสารที่เข้าร่วมการประชุมจะแสดงออกและให้ความสนใจสารในพื้นที่การประชุมมากกว่าสื่อสังคมออนไลน์ แต่ยังคงใช้สื่อออนไลน์ในการติดตามข่าวสารหรือส่งต่อข้อมูลที่เกิดขึ้นพื้นที่การประชุม

(2) ไม่เข้าร่วมการประชุม ผู้รับสารที่ไม่เข้าร่วมการประชุมจะยังคงติดตามการประชุมผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์และมีพฤติกรรมกระจายข่าวสารของการชุมนุมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของตนเอง มีลักษณะเป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสาร

3) สื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นหนึ่งในผู้รับสาร และปฏิบัติหน้าที่รายงานข่าวในพื้นที่การประชุมตลอดจนนำเสนอการประชุมผ่านทางทีวี หนังสือพิมพ์ หรือทางออนไลน์

“ไม่ได้แยกกลุ่มเป้าหมาย เน้นกลุ่มที่รักประชาธิปไตยโดยไม่มีการแยกช่วงอายุ” (น.ส.เบนจา อะป๊อ, นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม สัมภาษณ์เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2564)

1.2 กลุ่มเสรีเทยพลัส (Free Gender TH)

กลุ่มเสรีเทยพลัส ก่อตั้งโดยนักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย และอาศัยความร่วมมือจากนักกิจกรรมกลุ่มต่างๆ ซึ่งกลุ่มเสรีเทยพลัส เน้นการเรียกร้องในเรื่องความหลากหลายทางเพศ

1.2.1 ผู้ส่งสาร (Sender)

1) การแบ่งกลุ่มผู้ส่งสาร

กลุ่มผู้ส่งสารสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) สมาชิกกลุ่มเสรีเทยพลัส ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ จัดการชุมนุม และประสานงานเครือข่าย 2) แกนนำกลุ่มเสรีเทยพลัสที่เป็นนักศึกษา ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการชุมนุมและปราศรัยขอเรียกร้อง เช่น นายสิรภพ อัดโตหิ

3) บุคคลภายนอกที่ร่วมปราศรัยในการชุมนุม เช่น น.ส.ชูมาพร แต่งเกลี้ยง หรือवादดาว นักกิจกรรม เพื่อความหลากหลายทางเพศ นายวาริช หนูช่วย ตัวแทนกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศในมุสลิม

2) คุณลักษณะของผู้ส่งสาร

บุคคลเหล่านี้มีทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) ค่อนข้างดี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารที่สามารถดึงดูดความสนใจจากกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ และเข้าใจธรรมชาติของสื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารให้เกิดกระแส นอกจากนี้ ผู้ส่งสารโดยเฉพาะ ผู้ปราศรัยทั้งหมดเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่หรืออยู่ในปัญหานั้นๆ อย่างแท้จริง

3) แนวคิดและอุดมการณ์ของผู้ส่งสาร

ผู้ส่งสารมีแนวคิดและอุดมการณ์ที่เชื่อมั่นใจระบอบประชาธิปไตย โดยมองว่าการชุมนุมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สามารถกระทำได้ การสื่อสารนั้นต้องการให้ผู้รับสารตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุม และเรียกร้องให้เกิดความตระหนักไปจนถึงเกิดความเปลี่ยนแปลงในทัศนคติเกี่ยวกับความหลากหลายและความเท่าเทียมทางเพศ อีกทั้งเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางกฎหมาย

“บุคคลที่ขึ้นปราศรัยต้องเป็นคนที่ทำงานด้านนั้นๆ มาอยากได้คนทำงานจริงมาพูด” (นายสิรภพ อัดโตหิ, นิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แกนนำกลุ่มเสรีไทยพลัส สัมภาษณ์เมื่อ 20 มีนาคม 2564)

1.2.2 สาร (Message)

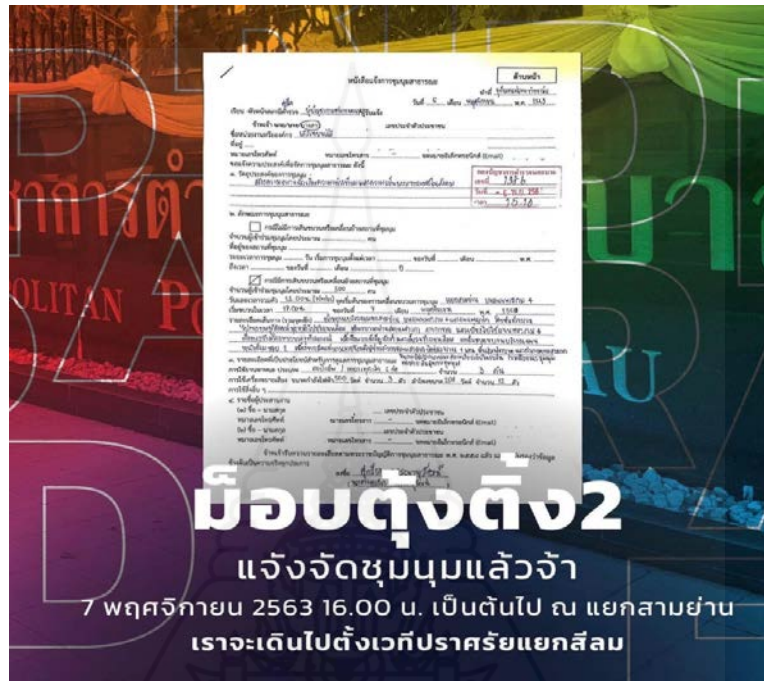
1) ประเด็นสาร

ข้อเรียกร้องหลักของกลุ่มเสรีไทยพลัสคือต้องการให้เกิดการยอมรับในความหลากหลายทางเพศ สร้างความเท่าเทียมทางเพศผ่านกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับการสมรสเท่าเทียม

2) ประเภทสาร

(1) เพื่อแจ้งให้ทราบ (Inform) เนื้อหาสารจะเป็นการประชาสัมพันธ์นัดหมายการประชุม วัน เวลา สถานที่ วิธีการเดินทาง เส้นทางการเดินทางหมายกำหนดการณ์ และการตอกย้ำประเด็นหลักในการชุมนุม โดยเลือกใช้ข้อความที่มีรหัสหรือกลุ่มคำที่ใช้เป็นการเฉพาะมีความหมายที่สื่อสารกับผู้รับสารได้เข้าใจและเป็นที่ยอมรับ เช่น ชื่อการประชุมในรูปแบบแฟลชม็อบ

‘มือไม่มึงมึงแต่ตั่งตั่งคอะคุณรัฐบาล’ และ ‘ไพร่พารcet’ นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาสารที่สร้างความรู้สึกลอดคภัยให้แก่ผู้รับสาร คือ การแจ้งข่าวสารว่าได้แจ้งจัดการชุมนุม ตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะพ.ศ.2558 อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ภาพที่ 4.1 หนังสือแจ้งการชุมนุมสาธารณะ โพสต์ผ่านเพจเฟซบุ๊กเสรีเทย์พลัส เมื่อ 6 พฤศจิกายน 2563

(2) เพื่อชักจูงใจและ โน้มน้ำว (Motivation) เนื้อหาสารหลักเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเพศผ่านการปราศรัยของบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ หรือเป็นผู้ที่ประสบกับปัญหาทางเพศ อีกทั้งมีการสื่อสารผ่าน Performance Art จากกลุ่มเครือข่ายนักกิจกรรม ได้แก่ การแสดงสื่อดาลุยไฟ ของกลุ่มเฟมินิสต์ปลดแอก แสดงถึงการถูกกดขี่ทางเพศ การทำกิจกรรมบนธงสีรุ้งขนาดใหญ่เพื่อเป็นการสื่อสารถึงความหลากหลายทางเพศเพื่อให้ผู้รับสารเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ และนำไปสู่การสนับสนุนข้อเรียกร้องในการแก้ไขกฎหมายเพื่อความเท่าเทียม

“ขอเรียกร้องต่อรัฐบาลและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งปัจจุบันและต่อไปในอนาคตให้ผลักดันและสนับสนุนการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันว่าด้วยการสมรสให้เกิด #สมรสเท่าเทียม ขึ้นในประเทศไทยเพื่อความเท่าเทียมของประชาชนไทยทุกคน”

(แถลงการณ์กลุ่มเสรีเทยพลัสก่อนการประชุม, เผยแพร่ผ่านทวิตเตอร์นายสิรภพ อัตโตหิ แกนนำกลุ่มเสรีเทยพลัส เมื่อ 24 กรกฎาคม 2563)

1.2.3 ช่องทางการสื่อสาร (Channel)

กลุ่มเสรีเทยพลัสใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลักในการสื่อสาร

1) จำนวนช่องทางการสื่อสาร ปรากฏ 2 ช่องทาง ได้แก่

(1) ทวิตเตอร์ เสรีเทย์พลัส Free Gender TH และ RTsiraphop

(2) เฟซบุ๊กเพจเสรีเทย์พลัส Free Gender TH

2) การสื่อสารแต่ละช่องทาง

ทวิตเตอร์และเฟซบุ๊กเพจเสรีเทย์พลัส Free Gender TH ใช้ในการสื่อสารลักษณะเดียวกัน คือการประชาสัมพันธ์และแจ้งข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม

1.2.4 ผู้รับสาร (Receiver)

1) การแบ่งกลุ่มผู้รับสาร

กลุ่มเสรีเทยพลัสแบ่งกลุ่มผู้รับสาร ได้แก่ ผู้รับสารหลักคือกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ LGBTQ+ และกลุ่มผู้ที่ถูกกดขี่ทางเพศ และกลุ่มผู้รับสารรองคือประชาชนทั่วไปที่สนับสนุนความหลากหลายทางเพศ

2) พฤติกรรมผู้รับสาร

(1) ผู้รับสารที่เข้าร่วมชุมนุม นอกจากจะเดินทางมาร่วมชุมนุมในพื้นที่แล้วยังมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ในการสนับสนุนการชุมนุมด้วยตนเอง เช่น การแต่งกายแฟนซีเพื่อแสดงออกถึงอัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศ และการใช้ความสนใจประเด็นการปราศรัยตลอดการชุมนุม

(2) ผู้รับสารที่ไม่เข้าร่วมชุมนุม มีพฤติกรรมสนับสนุนการชุมนุมด้วยวิธีการบริจาคเงิน ซื้อสินค้าเพื่อเป็นทุนทรัพย์ในการจัดการชุมนุม

3) สื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นหนึ่งในผู้รับสาร และปฏิบัติหน้าที่รายงานข่าวในพื้นที่การชุมนุมตลอดจนนำเสนอการชุมนุมผ่านทางทีวี หนังสือพิมพ์ หรือทางออนไลน์

“การประชุมสัมพันธ์มุ่งเข้าไปที่กลุ่มเคเวียร์และผู้หญิง เพราะเป็นประเด็น Gender” (นายสิรภพ อัตโตหิ, นิติตคณະอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แกนนำกลุ่มเสรีเทยพลัส สัมภาษณ์เมื่อ 20 มี.ค. 2564)

1.3 กลุ่มม็อบเฟส (Mob Fest)

กลุ่มม็อบเฟสเป็นกลุ่มที่แยกตัวมาจากคณะประชาชนปลดแอก เนื่องจากวิธีการทำงานที่ไม่ตรงกัน โดยมีนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ร่วมก่อตั้ง มีแนวคิดว่าการชุมนุมรูปแบบแฟลชม็อบต้องเป็นไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ จึงดำเนินการจัดการชุมนุมรูปแบบแฟลชม็อบในลักษณะงานเทศกาลหรือเฟสตีวัล (Festival) และการจัดงานเสวนา

1.3.1 ผู้ส่งสาร (Sender)

1) การแบ่งกลุ่มผู้ส่งสาร

กลุ่มผู้ส่งสารสามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) สมาชิกกลุ่มม็อบเฟส ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ จัดการชุมนุม และประสานงานเครือข่าย 2) แกนนำที่เป็นนักศึกษา ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการชุมนุมและปราศรัยข้อเรียกร้อง เช่น น.ส.ศุภริยา วรรณายุวัฒน์ 3) บุคคลภายนอกที่ร่วมปราศรัยในการชุมนุม เช่น นางนุชนารถ แท่นทอง เครือข่ายสลัมสี่ภาค สามเนตรสหรัฐ สุขคำหล้า 4) กลุ่มนักดนตรีที่ร่วมแสดงในการชุมนุม เช่น วงสามัญชน

2) คุณลักษณะผู้ส่งสาร

บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) ค่อนข้างดี มีความเข้าใจในเรื่องการสื่อสารเพื่อชักจูงคน เช่น การสื่อสารถึงรูปแบบการชุมนุมลักษณะเฟสตีวัล เพื่อให้ผู้รับสารเกิดความสนใจและเข้าร่วมการชุมนุม นอกจากนี้ยังมีทักษะในการติดต่อประสานงานเพื่อให้การชุมนุมสามารถดำเนินการได้สำเร็จ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีทักษะการพูด มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหานั้นๆ

“การเลือกคนปราศรัย เลือกที่ประเด็นก่อนแล้วจึงหาคนที่อยู่ในประสบการณ์นั้นจริงๆ ไม่ให้คนอื่นพูดแทน เรื่องพิการต้องให้คนพิการพูด ต้องอยู่ในปัญหาและเข้าใจปัญหานั้นจริงๆ” (น.ส.ศุภริยา วรรณายุวัฒน์, นิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แกนนำกลุ่มม็อบเฟส สัมภาษณ์เมื่อ 28 มีนาคม 2564)

3) แนวคิดและอุดมการณ์ของผู้ส่งสาร

ผู้ส่งสารมีแนวความคิดและอุดมการณ์เชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย ผ่านการแสดงออกด้วยวิธีการชุมนุมเรียกร้องให้เกิดความเท่าเทียมและสวัสดิการแก่ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มคนชายขอบ

1.3.2 สาร (Message)

1) ประเด็นสาร

ประเด็นหลักในการเรียกร้องคือการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคม เช่น การสมรสเท่าเทียม รัฐสวัสดิการ สวัสดิการและคุณภาพชีวิตคนพิการ การเมืองทางศาสนา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2) ประเภทสาร

(1) เพื่อแจ้งให้ทราบ (Inform) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์นัดหมายการประชุม ได้แก่ วันที่ เวลา สถานที่ วิธีการเดินทาง แพนผังภายในพื้นที่การประชุม หัวข้อการปราศรัย รายชื่อนักกร้องและนักดนตรี โดยใช้อินโฟกราฟิกที่แสดงถึงความหลากหลายของประชาชนที่ทุกคนสามารถเข้าร่วมการประชุมได้ นอกจากนี้มีการจัดทำเอกสารลักษณะคล้ายเอกสารของทางราชการในการประชาสัมพันธ์และเชิญชวนผู้ที่มีอำนาจในการฟังเสียงประชาชนการเปิดเผยรายรับรายจ่ายในการจัดการชุมนุม รวมทั้งการนำคำพูดของผู้ปราศรัยมาทำเป็นอินโฟกราฟิกพร้อมประมวลภาพการจัดกิจกรรม

“เรื่อง ขอเชิญร่วมงาน MOB FEST #แก้ได้ถ้าแก้รัฐธรรมนูญ เรียน คณะรัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกผู้แทนราษฎร ตลอดระยะเวลากว่า 4 เดือนที่ผ่านมา ประชาชนหลากหลายเครือข่ายหลายกลุ่มได้ร่วมกันจัดการชุมนุมอย่างสันติ เพื่อเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่ง แก้ไขรัฐธรรมนูญ และปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่การเรียกร้องดังกล่าวไม่เป็นผล... ในการนี้ จึงใคร่ขอเชิญท่านลงจากหอคอยงาช้างมารับฟังปัญหาที่แท้จริงของราษฎรในกิจกรรม MOB FEST #แก้ได้ถ้าแก้รัฐธรรมนูญ ” (หนังสือเวียนแบบเอกสารราชการระบุชั้นความเร็วด่วนที่สุด, เผยแพร่ผ่านทางเฟซบุ๊กเพจ MOB FEST เมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563)

(2) เพื่อชักจูงใจและโน้มน้าว (Motivation) เนื้อหาเป็นประเด็นปัญหาและข้อเรียกร้องของกลุ่มต่างๆ ที่เป็นการเสนอปัญหาและชี้ให้เห็นว่าหากสามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ การแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นจะทำให้บรรลุข้อเรียกร้องหรือแก้ปัญหาได้อย่างไร เพื่อให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ตลอดจนร่วมเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญในรูปแบบที่ประชาชนต้องการ เช่น การสมรสเท่าเทียม รัฐสวัสดิการ สวัสดิการและคุณภาพชีวิตคนพิการ การเมืองทางศาสนา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ เนื้อหาสารจากเพลงที่กล่าวถึงความเท่าเทียมและรัฐสวัสดิการ เช่น เพลงสามัญชน ของวงสามัญชน

ขณะเดียวกัน มีการใช้ป้ายผ้าสีขนาดใหญ่ให้ผู้เข้าร่วมชุมนุมเขียนข้อความ ข้อเรียกร้อง และปัญหาทางไปบนพื้นผ้า จากนั้นนำขึ้นไปคลุมอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยเพื่อสื่อสารว่า ความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนควรถูกรับรองอยู่ในรัฐธรรมนูญ และมีการออกแถลงการณ์ เรียกร้องให้เกิดการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และยื่นข้อเรียกร้อง 3 ข้อ ดังเช่นกลุ่มธรรมศาสตร์ และการชุมนุม คือ 1) พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีต้องลาออกจากตำแหน่ง 2) รัฐสภาต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน 3) ปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ให้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญตามระบอบประชาธิปไตย

“ทำไมถึงยังเลือกที่จะสนใจแค่ในรัฐกลาง ทำไมเราถึงไม่กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นได้บริหารตัวเอง ให้ทุกคนได้มีงาน ไม่ต้องเข้ามากรุงเทพเพื่อให้มีงาน ให้ทุกคนมีสิทธิเข้าถึงการพัฒนา” (น.ส.สุวนันท์ วีระกเสนีย์, ปราศรัยเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2563)

1.3.3 ช่องทางการสื่อสาร (Channel)

กลุ่มมีอบเฟสใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลักในการสื่อสาร

1) จำนวนช่องทางการสื่อสาร ปรากฏ 3 ช่องทาง ได้แก่

- (1) เฟซบุ๊ก Mob Fest มีผู้ติดตาม 30,107 บัญชี
- (2) ทวิตเตอร์ @MobFest_TH มีผู้ติดตาม 9,905 บัญชี
- (3) อินสตาแกรม mobfest_th มีผู้ติดตาม 1,226 บัญชี

2) การใช้สื่อแต่ละช่องทาง

สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มมีอบเฟสมีการใช้งานในลักษณะเดียวกัน คือ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่างๆ ในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการชุมนุม โดยใช้หลายแพลตฟอร์ม เพื่อให้สารกระจายไปยังผู้รับสารได้มากที่สุด

1.3.4 ผู้รับสาร (Receiver)

1) การแบ่งกลุ่มผู้รับสาร

กลุ่มมีอบเฟสไม่มีการแบ่งกลุ่มผู้รับสาร

2) พฤติกรรมผู้รับสาร

(1) เข้าร่วมการชุมนุม ผู้รับสารที่เข้าร่วมการชุมนุมจะมีพฤติกรรมในการให้ความสนใจกับการชุมนุม โดยเฉพาะการรับฟังปราศรัยและมีอารมณ์ร่วมในการชุมนุม นอกจากนี้ยังให้ความสนใจในหลากหลายประเด็นการปราศรัย เนื่องจากในการชุมนุมมีเวทีปราศรัยจำนวน 3 เวที ส่งผลให้ผู้รับสารสามารถเลือกสารที่ตนสนใจได้

(2) ไม่เข้าร่วมการประชุม ผู้รับสารที่ไม่เข้าร่วมประชุมแต่ยังคงให้การสนับสนุนด้วยวิธีการบริจาคเงินหรือบริจาคอุปกรณ์เพื่อใช้ในการประชุม และยังทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารด้วยการติดตามและส่งต่อสารเกี่ยวกับการประชุมผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ส่วนตัว

3) สื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นหนึ่งในผู้รับสาร และปฏิบัติหน้าที่รายงานข่าวในพื้นที่การประชุมตลอดจนนำเสนอการประชุมผ่านทางทีวี หนังสือพิมพ์ หรือทางออนไลน์

“กลุ่มเป้าหมาย อยากให้คนมาได้ทุกเพศ ทุกวัย คนไร้บ้านมาฟังนโยบาย”

(น.ส.ศุภรียา วรรณายวัฒน์, นิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แกนนำกลุ่มมีอบเฟส สัมภาษณ์เมื่อ 28 มีนาคม 2564)

1.4 กลุ่ม REDEM (RESTART DEMOCRACY)

กลุ่ม REDEM เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นภายหลังกลุ่มอื่นๆ และเป็นส่วนที่แยกออกมาจากกลุ่มเยาวชนปลดแอก ซึ่งจัดตั้งขึ้นจากแกนนำเดิมของกลุ่มเยาวชนปลดแอก คือนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับเครือข่ายอื่นๆ โดยกลุ่ม REDEM เน้นการประชุมแพลตฟอร์มในรูปแบบที่ไม่มีแกนนำ เนื่องจากไม่ต้องการสูญเสียทรัพยากรบุคคลไม่ว่าจากการดำเนินคดีหรือถูกคุมขัง ภายหลังจากที่แกนนำกลุ่มต่างๆ ถูกดำเนินคดีและถูกฝากขังระหว่างพิจารณาคดีจำนวนมาก

1.4.1 ผู้ส่งสาร (Sender)

1) การแบ่งกลุ่มผู้ส่งสาร

กลุ่มผู้ส่งสารสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) สมาชิกกลุ่ม REDEM ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ รวบรวมความคิดเห็น และประสานงานเครือข่าย 2) แกนนำนักศึกษา ทำหน้าที่เป็นผู้คิดและกำหนดหัวข้อในการประชุม ก่อนที่จะให้ผู้รับสารเป็นผู้เลือกผ่านการใช้โหวต โดยการประชุมของกลุ่ม REDEM จะไม่มีการปราศรัยของแกนนำ แต่จะมีผู้ควบคุมในการจัดขบวนสำหรับการเคลื่อนที่

2) คุณลักษณะของผู้ส่งสาร

บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) ค่อนข้างดี มีความเข้าใจในเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในการสื่อสารและการตัดสินใจในการประชุม มีความรู้ความเข้าใจในแนวทางสันติวิธี และสามารถนำข้อมูลต่างๆ มาสรุปเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจได้ง่าย

3) แนวคิดและอุดมการณ์ของผู้ส่งสาร

ผู้ส่งสารมีแนวคิดและอุดมการณ์ที่เชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย โดยแสดงออกผ่านวิธีการชุมนุม มีทัศนคติที่ดีต่อขบวนการเคลื่อนไหว มุ่งมั่น อีกทั้งมีความเชื่อมั่นข้อเรียกร้องเรื่องความเท่าเทียมกันในสังคม

“หากเราต้องการเอาชนะฝ่ายเผด็จการ หากเราต้องการให้มันจบในรุ่นเราจริงๆ ไม่ให้ลูกหลานเราที่เกิดขึ้นมาในอนาคต ต้องจมปลักอยู่กับการเป็นประเทศกำลังพัฒนา ต้องพบเจอการรัฐประหาร โดยเผด็จการนับไม่ถ้วน หากเราต้องการทำให้ประชาธิปไตยที่แท้จริง แข็งแกร่ง ประชาชนจะต้องเชื่อก่อนว่าเราทุกคนมีสิทธิและเสียงอย่างแท้จริง” (ข้อความเปิดตัวกลุ่ม REDEM, เผยแพร่ผ่านเฟซบุ๊กเยาวชนปลดแอก –Free YOUTH เมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2564)

1.4.2 สาร (Message)

1) ประเด็นสาร

ประเด็นข้อเรียกร้องหลักคือ 1) จำกัดอำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์ 2) ปลดแอกประชาธิปไตย ขับไล่ทหารออกจากการเมือง 3) ลดความเหลื่อมล้ำด้วยรัฐสวัสดิการ ถ้วนหน้า

2) ประเภทสาร

(1) เพื่อให้ความรู้ (Education) กลุ่มได้อธิบายแนวคิดของกลุ่มที่ต้องการให้ผู้รับสารเป็นผู้ลงมติดัดสินใจเกี่ยวกับการชุมนุม ทั้งวันที่และเวลา เพื่อต่อยอดความเท่าเทียมกันในระบบ 1 คน 1 เสียง จึงจัดให้มีการลงคะแนนผ่านกลุ่มเทเลแกรม REDEM เพื่อให้ผู้รับสารเป็นผู้เลือกประเด็นในการชุมนุม วัน เวลา และสถานที่ในการชุมนุม

(2) เพื่อแจ้งให้ทราบ (Inform) ภายหลังจากการลงคะแนนแล้วกลุ่มจะแจ้งผลการลงคะแนนและเป็นการนัดหมายการชุมนุม นอกจากนี้มีการให้ข้อมูลว่าในแต่ละช่วงเวลา ว่าการเดินทางนั้นเดินไปถึงจุดใดบ้างรวมทั้งสื่อสารกิจกรรมที่ทำในระหว่างการชุมนุม การปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเส้นทางในการเดินทางออกจากพื้นที่เมื่อยุติการชุมนุม

(3) เพื่อชักจูงและโน้มน้าว (Motivation) มีการจัดทำข้อมูลในห้วงที่มีประเด็นทางสังคมหรือช่วงวันสำคัญทางการเมือง โดยมักนำประเด็นดังกล่าวผูกโยงกับสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อชักจูงและโน้มน้าวให้ผู้รับสารเกิดความตระหนักว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวโยงกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และกระตุ้นให้ผู้รับสารเข้าร่วมการชุมนุมเพื่อผลักดันข้อเรียกร้อง

เยาวชนปลดแอก – Free YOUTH

24 ก.พ. • 🌐

เราจึงขอประกาศจัดตั้งการเคลื่อนไหวที่มวลชนร่วมกันเป็นเจ้าของ ในชื่อ “REDEM - ประชาชนสร้างตัว” ซึ่ง REDEM ในที่นี้ย่อมาจาก RESTART DEMOCRACY สร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นอีกครั้งไปด้วยกัน

โดยเยาวชนปลดแอกจะทำหน้าที่เป็นหนึ่งในหลากหลายกลุ่มที่เห็นพ้องต้องกันในการเคลื่อนไหวที่มวลชนสามารถร่วมตัดสินใจอย่าง “REDEM” ช่วยประชาสัมพันธ์ในการตัดสินใจครั้งสำคัญ ของมวลชน

และเราจึงขอประกาศข้อเรียกร้องที่มีฐานคิดแบบสังคมนิยม ประชาธิปไตยซึ่งเปรียบเสมือนข้อตกลงร่วมกันหากต้องการต่อสู้ ในการเคลื่อนไหวของมวลชน ในชื่อ “REDEM” ซึ่งจะเป็นบันไดนำไปสู่ประชาธิปไตยที่ทุกคนมี 1 สิทธิ 1 เสียงที่แท้จริง ดังต่อไปนี้

1.จำกัดอำนาจสถาบันกษัตริย์ พอกันทีกับภาษีหลายหมื่นล้านบาท ที่ประชาชนต้องจ่ายให้กับสถาบันกษัตริย์ทุกๆ ปี ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังคงต้องอดมื้อกินมื้อ พอกันทีกับอำนาจที่มากล้นจนไม่อาจตรวจสอบได้

2.ปลดแอกประชาธิปไตยขับไล่ทหารออกจากการเมือง “ไม่ใช่แค่ พลเอกประยุทธ์” เพราะนี่คือเครือข่ายนายพลขนาดใหญ่ที่รวมหัวกันเพื่อกัดกินประเทศนี้

3.ลดความเหลื่อมล้ำด้วยรัฐสวัสดิการถ้วนหน้า(ไม่ใช่สวัสดิการแบบชิงโชค) จัดสรรภาษีอย่างเป็นระบบ นำมาใช้ในการสร้างรัฐสวัสดิการแบบถ้วนหน้าตั้งแต่เกิดยันตาย เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ภาพที่ 4.2 คำประกาศจัดตั้งกลุ่ม REDEM เผยแพร่ผ่านทางเฟซบุ๊กเพจเยาวชนปลดแอก

เมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2564

1.4.3 ช่องทางการสื่อสาร (Channel)

กลุ่ม REDEM ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลักในการสื่อสาร

1) จำนวนช่องทางในการสื่อสาร ปรากฏ 3 ช่องทาง ได้แก่

(1) เฟซบุ๊กเพจเยาวชนปลดแอก –Free YOUTH มีผู้ติดตาม 1,549,734 บัญชี

(2) เทเลแกรม REDEM มีสมาชิก 26,487 คน

(3) เทเลแกรม REDEM: DISCUSSION มีสมาชิก 3,141 คน

2) การสื่อสารแต่ละช่องทาง

(1) เฟซบุ๊กเพจเยาวชนปลดแอก ใช้ในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้รับสารเข้าร่วมการลงคะแนนการจัดชุมนุมในเทเลแกรม และใช้สำหรับให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาล ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนแจ้งข่าวสารต่างๆ เพื่อการชุมนุม

(2) เทเลแกรม REDEM ที่ใช้ในการลงคะแนนเพื่อเลือกการจัดชุมนุม และให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมและข้อเรียกร้อง

(3) เทเลแกรม REDEM: DISCUSSION ที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การส่งต่อข้อมูลข่าวสารของผู้สนับสนุนแนวทางการชุมนุมกลุ่ม REDEM

“การใช้เทเลแกรมในการโหวตเป็นหลัก เนื่องจากเป็นแอปพลิเคชันที่มีความปลอดภัยสูง นักกิจกรรมหลายประเทศในโลก เช่น รัสเซีย เบลารุส เลือกใช้ มีการเข้ารหัสที่ซับซ้อนและรัฐไม่สามารถเจาะระบบเพื่อปิดการใช้งานได้ และมีฟังก์ชันการโหวต แชนท Voice Call” (น.ส.จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์, นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แกนนำกลุ่ม REDEM สัมภาษณ์เมื่อ 15 มิถุนายน 2564)

1.4.4 ผู้รับสาร (Receiver)

1) การแบ่งกลุ่มผู้รับสาร

กลุ่ม REDEM ไม่มีการแบ่งกลุ่มผู้รับสาร

2) พฤติกรรมผู้รับสาร

(1) เข้าร่วมการชุมนุม ผู้รับสารที่เข้าร่วมการชุมนุมจะยอมรับรูปแบบการชุมนุมของกลุ่มที่ไม่มีการประกาศตัวแกนนำอย่างชัดเจนและไม่มีการปราศรัย โดยผู้รับสารพร้อมที่จะปฏิบัติตามการนัดหมาย ทั้งจุดนัดหมายและการเดินขบวน ซึ่งการที่ไม่มีแกนนำชัดเจนทำให้เกิดปัญหาเรื่องการสื่อสาร เนื่องจากผู้รับสารบางส่วนมีแนวคิดในการตอบโต้เจ้าหน้าที่

ตำรวจควบคุมฝูงชน และแกนนำไม่สามารถควบคุมหรือห้ามปราบได้ ส่งผลให้เกิดการปะทะและการสลายการชุมนุมอยู่บ่อยครั้ง

(2) ไม่เข้าร่วมการชุมนุม ผู้รับสารที่ไม่เข้าร่วมชุมนุมจะติดตามสถานการณ์การชุมนุมผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ และทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารไปในตัว ทั้งการส่งต่อข้อความในการขอความช่วยเหลือหรือขออุปกรณ์สนับสนุนในการชุมนุม ตลอดจนการส่งต่อภาพหรือข้อมูลการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมฝูงชนที่พยายามดำเนินการสลายการชุมนุม และการแสดงออกถึงความไม่พอใจ การไม่เห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

3) สื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นหนึ่งในผู้รับสาร และปฏิบัติหน้าที่รายงานข่าวในพื้นที่การชุมนุมตลอดจนนำเสนอการชุมนุมผ่านทางทีวี หนังสือพิมพ์ หรือทางออนไลน์

“ต้องการคนทุกกลุ่มที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลง” (น.ส.จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์, นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แกนนำกลุ่ม REDEM สัมภาษณ์เมื่อ 15 มิถุนายน 2564)

ตารางที่ 4.1 ตารางเปรียบเทียบกระบวนการสื่อสารของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษาในแต่ละกลุ่ม

กระบวนการสื่อสาร	กลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา			
	แนวร่วมธรรมศาสตร์ และการชุมนุม	เสรีไทยพลัส	ม็อบเฟส	REDEM
การแบ่งกลุ่ม	1. สมาชิก 2. แกนนำ 3. บุคคลภายนอกที่ปราศรัย	1. สมาชิก 2. แกนนำ 3. บุคคลภายนอกที่ปราศรัย	1. สมาชิก 2. แกนนำ 3. บุคคลภายนอกที่ปราศรัย 4. นักดนตรี	1. สมาชิก 2. แกนนำ
ผู้ส่งสาร	มีทักษะการสื่อสารค่อนข้างดี มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ มีทักษะการพูด	มีทักษะการสื่อสารค่อนข้างดี มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการสื่อสารที่สามารถดึงดูดความสนใจจากกลุ่ม LGBTQ+ ทักความรู้ความเชี่ยวชาญในปัญหานั้น ๆ	มีทักษะการสื่อสารค่อนข้างดี มีความเข้าใจในเรื่องการสื่อสารเพื่อชักจูงคน มีทักษะด้านการประสานงาน และเป็นผู้ที่เข้าใจในประเด็นปัญหาทางสังคม	มีทักษะการสื่อสารค่อนข้างดี มีความเข้าใจในเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในการร่วมตัดสินใจจัดการชุมนุม
แนวคิดและอุดมการณ์	เชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย เรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลง	เชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย เรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศ	เชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย เรียกร้องให้เกิดความเท่าเทียมโดยเฉพาะกลุ่มคนชายขอบ	เชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย มีทัศนคติที่ดีต่อขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้องความเท่าเทียมในสังคม

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

		กลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา			
กระบวนการสื่อสาร		แนวร่วมธรรมศาสตร์ และการชุมนุม	เสรีไทยพลัส	ม็อบเฟส	REDEM
สาร	ประเด็นสาร	1. ให้นายกรัฐมนตรีลาออก 2. แก้ไขรัฐธรรมนูญ 3. ปฏิรูปสถาบัน พระมหากษัตริย์	1. ให้เกิดการยอมรับในความ หลากหลายทางเพศ 2. แก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับ ความเท่าเทียมทางเพศ	แก้ไขรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง กับความเท่าเทียม	1. จำกัดอำนาจสถาบัน พระมหากษัตริย์ 2. ปลดแอกประชาธิปไตย นำทหารออกจากการเมือง 3. ลดความเหลื่อมล้ำด้วยรัฐ สวัสดิการถ้วนหน้า
	ประเภท ของสาร	1. เพื่อแจ้งให้ทราบ 2. เพื่อชักจูงและโน้มน้าว	1. เพื่อแจ้งให้ทราบ 2. เพื่อชักจูงและโน้มน้าว	1. เพื่อแจ้งให้ทราบ 2. เพื่อชักจูงและโน้มน้าว	1. เพื่อให้ความรู้ 2. เพื่อแจ้งให้ทราบ 3. เพื่อชักจูงและโน้มน้าว
ช่องทาง	จำนวน	1. เฟซบุ๊กเพจ 2. ทวิตเตอร์ 3. อินสตาแกรม 4. เทเลแกรม 5. ไลน์กลุ่มสื่อมวลชน	1. เฟซบุ๊กเพจ 2. ทวิตเตอร์	1. เฟซบุ๊กเพจ 2. ทวิตเตอร์ 3. อินสตาแกรม	1. เฟซบุ๊กเพจ 2. เทเลแกรม

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

กระบวนการสื่อสาร	กลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา			
	แนวร่วมธรรมชาติ และการชุมนุม	เสรีไทยพลัส	ม็อบเฟส	REDEM
การสื่อสาร แต่ละ ช่องทาง	ช่องทางที่ 1-4 ใช้ใน ประชาสัมพันธ์ ส่วนช่องทางที่ 5 ใช้สื่อสารกับ กลุ่มสื่อมวลชน	ช่องทางที่ 1 และ 2 ใช้ในการ ประชาสัมพันธ์	ช่องทางที่ 1 และ 2 ใช้ในการ ประชาสัมพันธ์	ช่องทางที่ 1 ใช้ในการ ประชาสัมพันธ์ ช่องทางที่ 2 ใช้สำหรับลงคะแนน เลือกวันชุมนุม
การ แบ่งกลุ่ม	ไม่มีการแบ่งกลุ่ม	1. กลุ่มผู้มีความหลากหลาย ทางเพศ 2. กลุ่มประชาชนทั่วไปที่ สนับสนุนความหลากหลาย ทางเพศ	ไม่มีการแบ่งกลุ่ม	ไม่มีการแบ่งกลุ่ม
ผู้รับสาร				
พฤติกรรม	1. เข้าร่วมชุมนุม 2. ไม่เข้าร่วมชุมนุม	1. เข้าร่วมชุมนุม 2. ไม่เข้าร่วมชุมนุม	1. เข้าร่วมชุมนุม 2. ไม่เข้าร่วมชุมนุม	1. เข้าร่วมชุมนุม 2. ไม่เข้าร่วมชุมนุม
สื่อมวลชน	รายงานข่าวในพื้นที่การชุมนุม และนำเสนอผ่านโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์	รายงานข่าวในพื้นที่การชุมนุม และนำเสนอผ่านโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์	รายงานข่าวในพื้นที่การชุมนุม และนำเสนอผ่านโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์	รายงานข่าวในพื้นที่การ ชุมนุมและนำเสนอผ่าน โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อออนไลน์

จากตารางเปรียบเทียบกระบวนการสื่อสารของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษาในแต่ละกลุ่ม สรุปได้ว่า กระบวนการสื่อสารของทุกกลุ่มมีองค์ประกอบการสื่อสารที่ครบถ้วนและมีรูปแบบเดียวกัน คือผู้ส่งสารเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะทางการสื่อสาร ด้านประเด็นสารมีประเด็นสารในทิศทางเดียวกันคือเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อความเท่าเทียม รวมทั้งประเด็นสารเรื่องการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยใช้ช่องทางการสื่อสารคือสื่อสังคมออนไลน์เช่นเดียวกันทุกกลุ่ม แต่มีจำนวนช่องทางที่ไม่เท่ากัน ด้านผู้รับสารส่วนใหญ่ไม่มีการแบ่งกลุ่มผู้รับสาร ส่วนพฤติกรรมผู้รับสารมีทั้งผู้เข้าร่วมการชุมนุมและผู้ที่ไม่เข้าร่วมการชุมนุม

2. การจัดการการสื่อสารในการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา

การจัดการการสื่อสารในการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษาทั้ง 4 กลุ่มนั้น โดยผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของการจัดการการสื่อสารมาใช้เป็นกรอบในการวิจัย 4 ประการ ได้แก่

1. การศึกษาสภาพปัญหา
2. การวางแผนงานการสื่อสาร
3. การดำเนินการตามแผน
4. การประเมินผล

2.1 กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม

กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม มีการจัดการของกลุ่มในรูปแบบเดียวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยมีแกนนำกลุ่มเป็นผู้มอบนโยบายและให้อำนาจแก่แต่ละฝ่ายดำเนินการได้อย่างเป็นอิสระ มีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน ซึ่งกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุมมีสมาชิกในการดำเนินการประมาณ 200 คน แบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ ดังนี้ 1. ฝ่ายทะเบียน 2. ฝ่ายประสานงาน 3. ฝ่ายเลขานุการ 4. ฝ่ายสวัสดิการ 5. ฝ่ายประชาสัมพันธ์ 6. ฝ่ายการต่างประเทศ (ล่าม) 7. ฝ่าย Security guard 8. ฝ่ายสถานที่/Run Stage 9. ฝ่ายวิชาการ

2.1.1 การศึกษาสภาพปัญหา

กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม มีการศึกษาสภาพปัญหา โดยเฉพาะสถานการณ์ทางการเมือง ซึ่งในช่วงเริ่มต้นนั้นเกิดจากกระแสความไม่พอใจกรณีศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคอนาคตใหม่ จนนำไปสู่กระแสการขับไล่นายกรัฐมนตรีและปฏิรูป

สถาบันพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับมุมมองของสาธารณชนกลุ่มต่างๆ ที่มีจุดยืนในการสนับสนุน โดยเฉพาะกลุ่มคนเสื้อแดงที่สนับสนุนการขับไล่นายกรัฐมนตรี และสมาชิกในกลุ่มเฟซบุ๊กรอยัลลิสต์มาร์เก็ตเพลส-ตลาดหลวง ที่สนับสนุนการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ รวมถึงศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารที่ระหว่งการชุมนุมผู้รับสารอาจได้รับข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนเนื่องจากอยู่ห่างจากเวทีการปราศรัยหรืออื่น ๆ

“เป็นจังหวะเห็นว่า รัชกาลที่ 10 ได้รับความนิยมน้อยลงและมีรอยัลลิสต์มาร์เก็ตเพลส ที่ทำให้เห็นว่ามีคนให้เห็นเหมือนกับเราว่ามีจำนวนเท่าไร ถึงตอนนี้ประมาณ 2,000,000 คน ถ้าคนจำนวนนี้ออกมาบนถนนพร้อมกัน จะสามารถเปลี่ยนแปลงประเทศได้” น.ส.ปณัสยา สิทธิจิรวัฒนกุล, นักศึกษาคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ม.ธรรมศาสตร์แก่นนำแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม สัมภาษณ์เมื่อ 7 ก.พ. 2564)

2.1.2 การวางแผนการสื่อสาร

ส่วนใหญ่กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุมและใช้เวลาสำหรับการวางแผนประมาณ 1 เดือน แบ่งเป็น สัปดาห์ที่ 1 การวางแผนและต่อเครือข่าย สัปดาห์ที่ 2 ดูสถานที่และติดตามสถานการณ์ สัปดาห์ที่ 3 และ 4 เป็นการเตรียมของและประชาสัมพันธ์ ซึ่งกลุ่มจัดการชุมนุมเฟซบุ๊กในลักษณะคล้ายการจัดคอนเสิร์ต ประกอบด้วย เวที เครื่องเสียง และจอแอลอีดี รวมทั้งวางแผนกิจกรรมระหว่างรอการเตรียมความพร้อมของเวทีปราศรัย นอกจากนี้ยังใช้กลยุทธ์การสร้างการจดจำ (Retention Strategy) ผ่านรูปแบบของอินโฟกราฟฟิกที่เผยแพร่ในเพจเฟซบุ๊กแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ที่มีการใช้รูปแบบเดียวกันแต่เปลี่ยนเนื้อหา เช่น การใช้สีธีมหลักเป็นสีเหลืองและสีแดง ซึ่งเป็นสีประจำมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และการใช้ตราสัญลักษณ์ของกลุ่มซึ่งออกแบบเป็นสัญลักษณ์รูปโคมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และภาพชูสามนิ้ว ที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ของการต่อต้านอำนาจรัฐ

2.1.3 การดำเนินการตามแผน

หลังจากวางแผนการสื่อสารแล้ว กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุมได้ดำเนินการตามแผน โดยการผลิตสื่อออนไลน์ที่เผยแพร่ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มสื่อกิจกรรมที่ให้ผู้รับสารหรือผู้เข้าร่วมการชุมนุมรูปแบบเฟซบุ๊กได้มีส่วนร่วมในการทำ เช่น การเขียนป้ายผ้าเพื่อแสดงความคิดเห็นและเป็นพื้นที่การแสดงออก และสื่อบุคคล ที่แก่นนำคือนายพริษฐ์และ น.ส.ปณัสยา จะรับคำเชิญไปออกรายการต่างๆ ทางสถานีโทรทัศน์เพื่อสนทนาเกี่ยวกับข้อเรียกร้อง การจัดการชุมนุม ซึ่งเป็นหนึ่งในวิธีการประชาสัมพันธ์เพิ่มแนวร่วมให้แก่ขบวนการ

ทั้งนี้ การผลิตสื่อของกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุมมีเนื้อหาเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมือง โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค รวมทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถาบันทางการเมือง โดยเฉพาะ คณะรัฐมนตรีและสถาบันพระมหากษัตริย์

2.1.4 การประเมินผล

กลุ่มธรรมศาสตร์และการชุมนุมมีการประเมินผลหลังจากจัดการชุมนุมรูปแบบแฟลชม็อบ โดยใช้วิธีการมอบหมายให้สมาชิกกลุ่มตรวจสอบข้อเสนอแนะและรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ แชนแท็กทางทวิตเตอร์ การแสดงความคิดเห็นผ่านทางเฟซบุ๊ก การเปิดห้องสนทนาทางคลับเฮาส์ เพื่อนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงและแก้ไขในการจัดการชุมนุมครั้งต่อไป

“จะเช็ค Feedback แต่ละครั้ง จะมีกลุ่มเข้าอ่านแฮชแท็ก คอมเมนต์ ว่ามีการเสนออะไรมา เช่น การเดินขบวน โดยไม่แจ้ง เอากลับมาปรับปรุงแก้ไข” (น.ส.เบนจา อะปัญญา, นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์ กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม สัมภาษณ์เมื่อ 19 ก.พ. 2564)

2.2 กลุ่มเสรีเทยพลัส (Free Gender TH)

กลุ่มเสรีเทยพลัสมีสมาชิกในการวางแผนและดำเนินการจำนวนไม่มากนัก การจัดการและการดำเนินการต่างๆ นอกจากสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ทำแล้วยังขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่นๆ ที่เป็นกลุ่มนักกิจกรรม เช่น กลุ่มเฟมินิสต์ปลดแอก กลุ่มนักเรียนเลว

2.2.1 การศึกษาสภาพปัญหา

ก่อนการวางแผนการสื่อสาร กลุ่มเสรีเทยพลัสได้ศึกษาสภาพปัญหาทั้งสถานการณ์การสื่อสาร และสถานการณ์ทางการเมือง โดยได้ศึกษาถึงความต้องการและความเจ็บปวดของผู้รับสารในสถานะที่เป็นผู้ถูกกดขี่จากสถานะทางเพศ ทั้งเพศหญิงและผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ อีกทั้งได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมในสังคมโดยรวม ว่ามีกระแสเกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมือง การเรียกร้องให้แก้รัฐธรรมนูญ รวมถึงการเรียกร้องให้แก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการสมรสเท่าเทียม ซึ่งการนำประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นหลักในการชุมนุมรูปแบบแฟลชม็อบจะสามารถสร้างแนวร่วมได้ รวมไปถึงการศึกษาปัญหาที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสื่อสาร คือ ปัญหาความรู้สึกไม่ปลอดภัยเมื่อเข้าร่วมชุมนุม ซึ่งสามารถใช้การสื่อสารในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

2.2.2 การวางแผนการสื่อสาร

กลุ่มเสรีเทพพลัสใช้เวลาในการวางแผนการสื่อสารไม่มากนัก โดยเริ่มจากการประสานงานไปยังเครือข่ายนักกิจกรรมเพื่อจัดหาอุปกรณ์และการสนับสนุน จากนั้นจึงวางแผนการสื่อสารโดยมีการกำหนดกลยุทธ์ให้สารมีลักษณะเป็น Viral เน้นการส่งต่อที่รวดเร็วและสร้างการจดจำ โดยออกแบบสารให้มีลักษณะมุ่งการโน้มน้าวใจ (persuasive message) และสารทางการเมืองที่มุ่งการระดมพลัง (mobilization message) เพื่อให้ผู้รับสารร่วมมือในการออกมาชุมนุมเพื่อเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศ ซึ่งมุ่งเน้นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วม อีกทั้งมีกลยุทธ์การจัดสรรงบประมาณ (Budget Allocation Strategy) เนื่องจากกลุ่มมีเงินทุนจำนวนไม่มากนักจึงต้องจัดสรรงบประมาณในการทำกิจกรรมการสื่อสาร รวมถึงการสื่อสารเพื่อรับบริจาคเงินในการจัดการชุมนุม

2.2.3 การดำเนินการตามแผน

หลังจากวางแผนการสื่อสารแล้ว กลุ่มเสรีเทพพลัสได้ดำเนินการตามแผนโดยการผลิตสื่อ เน้นการผลิตสื่อออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์ และมีสื่อกิจกรรม คือ การเดินขบวน ซึ่งระหว่างการเดินขบวนนั้นจะมีการทำกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้ยังมีสื่อบุคคลโดยแกนนำของกลุ่มจะตอบรับคำเชิญไปออกรายการโทรทัศน์และรายการออนไลน์ เพื่อสนทนาเกี่ยวกับประเด็นการเรียกร้องและเป็นการประชาสัมพันธ์กลุ่ม ซึ่งการผลิตสื่อของกลุ่มเสรีเทพพลัสจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคมเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ และเนื้อหาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยยึดโยงกับการชุมนุมรูปแบบแพลตฟอร์มของกลุ่มอื่นๆ เช่นกัน

2.2.4 การประเมินผล

กลุ่มเสรีเทพพลัสใช้วิธีการประเมินผลผ่านการให้ผู้รับสารแสดงความคิดเห็นโดยสแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อเข้าสู่ Google form เพื่อใช้ในการรับฟังและปรับปรุงการจัดการชุมนุมรูปแบบแพลตฟอร์มในครั้งต่อไป ซึ่งมีหัวข้อคำถาม เช่น คุณเห็นว่ามีส่วนในในกิจกรรมครั้งนี้ที่คิดว่าควรปรับเปลี่ยนเพิ่มเติม ส่วนนั้นคืออะไร (I Wish) จากกิจกรรมครั้งนี้ มีประเด็นอะไรที่ทำให้คุณรู้สึกสงสัยจนอยากไปศึกษาต่อบ้างไหม (I Wonder) และคุณอยากเห็นอะไรในการเคลื่อนไหวครั้งต่อไป

2.3 กลุ่มมีอบเฟส MOB FEST

กลุ่มมีอบเฟสเกิดจากการแยกตัวของสมาชิกบางส่วนออกจากกลุ่มประชาชนปลดแอก ซึ่งนอกจากสมาชิกกลุ่มดำเนินการจัดการแล้ว ยังได้ขอความร่วมมือจากกลุ่มนักกิจกรรมอื่นๆ และผ่านเครือข่ายรุ่นพี่มหาวิทยาลัยในการช่วยดำเนินการ ซึ่งรูปแบบการจัดชุมนุมรูปแบบแพลตฟอร์ม

มือบของกลุ่มมือบเฟสบุ๊กนั้น จัดในรูปแบบงานเทศกาลหรือเฟสติวล โดยมีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าร่วมได้คล้ายกับการเที่ยวงานเทศกาล

2.3.1 การศึกษาสภาพปัญหา

กลุ่มมือบเฟสบุ๊กได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมภายนอก โดยเฉพาะสถานการณ์ทางการเมืองที่ในขณะนั้นกระแสการชุมนุมและการเรียกร้องแก้ไขรัฐธรรมนูญกำลังอยู่ในความสนใจของประชาชน อีกทั้งมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสาธารณชนกลุ่มต่างๆ ที่มีความไม่พอใจต่อการกระจายอำนาจของรัฐ โดยเฉพาะคนชายขอบและกลุ่มคนพิการที่ไม่ได้รับสวัสดิการหรือความเท่าเทียม ซึ่งกลุ่มมือบเฟสบุ๊กได้ทำการศึกษาดังกล่าวและใช้เป็นประเด็นในการประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดให้ผู้รับสารเข้าร่วมการชุมนุมรูปแบบแฟลชม็อบ รวมทั้งศึกษาปัญหาที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสื่อสารคือการแจ้งการชุมนุมตาม พ.ร.บ.การชุมนุมสาธารณะฯ และพื้นที่การชุมนุมเป็นพื้นที่ซึ่งอยู่บนเส้นทางของขบวนเสด็จฯ และศึกษาประเด็นปัญหาเรื่องการใช้งบประมาณที่ถูกตั้งคำถามในการชุมนุมรูปแบบแฟลชม็อบของกลุ่มอื่นๆ

2.3.2 การวางแผนการสื่อสาร

การวางแผนการสื่อสารของกลุ่มเป็นการคิดล่วงหน้าเกี่ยวกับกิจกรรมทั้งหมด มีการกำหนดกลยุทธ์รูปแบบการจัดชุมนุมที่ให้ผู้รับสารหรือผู้เข้าร่วมชุมนุมเกิดความรู้สึกสนุกสนานและปลอดภัย ไปจนถึงการวางแผนและสร้างข้อตกลงกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ใดๆ ในขณะที่มีขบวนเสด็จฯ ผ่านเส้นทางของพื้นที่การชุมนุม โดยในส่วนของประชาสัมพันธ์นั้นมีการวางแผนที่จะใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นหลัก ในกระจายข้อมูลข่าวสารไปในวงกว้างเพื่อเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมชุมนุม มีการวางแผนการใช้กลยุทธ์การสร้างการจดจำ (Retention Strategy) ในอินโฟกราฟิกของกลุ่ม ซึ่งจะใช้รูปแบบสี ลายเส้น และสัญลักษณ์ของกลุ่มในลักษณะเดิมเพื่อสร้างการจดจำ อีกทั้งใช้กลยุทธ์การโน้มน้าวใจ (Persuasion Strategy) ในการใช้นักร้องและนักดนตรี

2.3.3 การดำเนินการตามแผน

หลังจากวางแผนการสื่อสารแล้ว กลุ่มมือบเฟสบุ๊กได้ดำเนินการตามแผนโดยการจัดคนในการทำหน้าที่ เช่น ฝ่ายกราฟฟิก ฝ่ายทำเนื้อหา ฝ่ายสถานที่ ฝ่ายศิลปิน ฝ่ายประสานงาน รวมทั้งการจัดหาผู้ปราศรัยที่มีความรู้ความเข้าใจและประสบปัญหาในเรื่องนั้นๆ ซึ่งการผลิตสื่อตามแผนการประชาสัมพันธ์จะเน้นการผลิตสื่อออนไลน์เป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีสื่อกิจกรรม สื่อนอกสถานที่ และสื่อบุคคล โดยเนื้อหาของสื่อที่ผลิตออกมานั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมือง แนวคิดเรื่องประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค อีกทั้งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถาบันทางการเมือง คือ สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

2.3.4 การประเมินผล

ภายหลังจากการชุมนุมรูปแบบแฟลชม็อบของกลุ่มมีอบเฟสแล้ว มีการจัดทำแบบสำรวจให้แก่ผู้รับสารว่าการจัดการชุมนุมดังกล่าวนั้นมีสิ่งใดต้องปรับปรุงเพิ่มเติม เพื่อนำไปวิเคราะห์ว่าจะจัดการชุมนุมรูปแบบแฟลชม็อบอย่างไรในครั้งต่อไป

2.4 กลุ่ม REDEM

2.4.1 การศึกษาสภาพปัญหา

กลุ่ม REDEM มีการศึกษาสภาพปัญหาของกลุ่มและของขบวนการเรียกร้อง ซึ่งแกนนำต่างถูกแจ้งข้อกล่าวหาที่มีโทษร้ายแรงและถูกคุมขังระหว่างพิจารณาคดี ทำให้กลุ่มปรับลักษณะการชุมนุมรูปแบบแฟลชม็อบให้เป็นการชุมนุมที่ไม่มีแกนนำ เพื่อลดการถูกดำเนินคดีลง อีกทั้งได้ศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสื่อสาร คือ การถูกข่มขู่และรบกวนช่องทางการสื่อสารหลักของกลุ่ม จึงได้ปรับเปลี่ยนไปสู่การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร

2.4.2 การวางแผนการสื่อสาร

การวางแผนการสื่อสารของกลุ่ม REDEM นั้นเป็นการวางแผนล่วงหน้าเกี่ยวกับกิจกรรมการสื่อสารทั้งหมด ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงยุติการชุมนุม โดยกำหนดช่องทางหลักเป็นเทคโนโลยีที่ใช้ในการสื่อสาร และเพจเยาวชนปลดแอกในการประชาสัมพันธ์ ซึ่งออกแบบสารทางการเมืองที่มุ่งการระดมพลัง (mobilization message) ส่วนการวางแผนการใช้สื่อของกลุ่ม REDEM เน้นการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นหลัก ซึ่งได้วิเคราะห์สถานการณ์สภาพแวดล้อม โดยเฉพาะสถานการณ์ทางการเมืองขณะนั้น ที่แกนนำและสมาชิกต้องรักษาความปลอดภัยของตนเองเพื่อไม่ให้ถูกดำเนินคดีหรือถูกจับกุม โดยใช้เทคโนโลยีซึ่งมีการเข้ารหัสความปลอดภัยสูงเป็นช่องทางหลัก

2.4.3 การดำเนินการตามแผน

หลังจากวางแผนการสื่อสารแล้ว กลุ่ม REDEM ได้นำแผนไปปฏิบัติ โดยเฉพาะการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ จะผลิตสื่อออนไลน์เป็นหลัก และสื่อออกสถานที่ในการใช้ป้ายข้อความหรือสัญลักษณ์ต่างๆ ในการเรียกร้องระหว่างการเดินขบวนและนำไปติดไว้บริเวณพื้นที่เป้าหมาย นอกจากนี้ เนื้อหาของสื่อเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมือง การดำเนินการของสถาบันทางการเมือง โดยเฉพาะคณะรัฐมนตรีและสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งทำในลักษณะสารที่โจมตีฝ่ายตรงข้าม เช่น งบประมาณสถาบันพระมหากษัตริย์ ความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของรัฐบาล

2.4.4 การประเมินผล

ภายหลังจากจบการชุมนุมรูปแบบเฟลชม็อบแต่ละครั้ง กลุ่ม REDEM จะมีการประชุมกันเพื่อปรับแผนการทำงาน เพื่อความปลอดภัยของผู้ชุมนุม และปรับเพื่อให้ประเด็นที่ต้องการสื่อสาร ได้ถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนมากกว่าประเด็นเรื่องความรุนแรงระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่รัฐที่เกิดขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของ นักศึกษามิ่วตุดประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ 1) กระบวนการสื่อสาร และ 2) การจัดการการสื่อสาร ในบทที่ 5 ซึ่งเป็นสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบ ของนักศึกษา มิ่วตุดประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใน รูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา และเพื่อศึกษาการจัดการการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทาง สังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษาโดยผลการศึกษาพบว่า

1.1 กระบวนการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของ นักศึกษาเป็นการสื่อสารที่มุ่งเน้นการแจ้งให้ทราบตลอดจนสร้างการจดจำชื่อเรียกร้องและเป็นการ สื่อสารเพื่อชักจูงโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเข้าร่วมการชุมนุม ผ่านองค์ประกอบด้านกระบวนการ สื่อสาร ดังนี้

1.1.1 **ผู้ส่งสาร** เป็นผู้ที่มิ่วบทบาทและหน้าที่โดยตรงในขบวนการเคลื่อนไหวทาง สังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา ประกอบด้วย แกนนำ นักศึกษา ทีมงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ ผู้ปราศรัยซึ่งมาจากสมาชิกกลุ่มและบุคคลภายนอกที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในประเด็นที่ต้องการ สื่อสาร ได้แก่ สิทธิมนุษยชน ความหลากหลายทางเพศ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันเป็นสากล มุ่งต่อต้านระบอบเผด็จการ มีทักษะการพูดในที่ ชุมชนค่อนข้างดี มีภาพลักษณ์ที่ดีต่อขบวนการเคลื่อนไหว มีความเข้าใจในเทคโนโลยีที่นำไปใช้ในการ สื่อสาร

1.1.2 **สาร** เนื้อหาของสารที่ใช้ในการสื่อสารมีประเด็นหลัก ได้แก่ความเท่าเทียม กันทางสังคม สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก ผลเสียของนายกรัฐมนตรี ที่สืบทอดอำนาจจากรบอบเผด็จการ และการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ยังมี

ประเด็นย่อยที่เป็นส่วนประกอบในข้อเรียกร้องจากประเด็นหลัก ได้แก่ ความเท่าเทียมทางเพศ ผลดีหากแก้ไขรัฐธรรมนูญปี 2560 ห้ามทหารยุ่งเกี่ยวกับการเมือง รัฐสวัสดิการ

1.1.3 ช่องทาง การสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบ ของนักศึกษาทุกกลุ่มใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลักในการสื่อสาร ได้แก่ เฟซบุ๊ก เพจแนวร่วม ธรรมศาสตร์และการชุมนุม เพจเยาวชนปลดแอก – Free YOUTH เพจเสรีไทยพลัส เพจ Mob Fest ทวิตเตอร์ @ThammasatUFTD @FreeYOUTHth @MonFRST_TH @freegender_th เทเลแกรม @THAMMASATUFTD @REDEM และ REDEM:DISCUSSION

1.1.4 ผู้รับสาร คือนักศึกษาที่มีความสนใจประเด็นด้านการเมืองและข้อเรียกร้อง ซึ่งมีทั้งเป็นผู้ที่เข้าร่วมการชุมนุมและไม่เข้าร่วมการชุมนุม ตลอดจนสื่อมวลชนหลักและสื่อมวลชนอิสระที่ติดตามรายงานข่าวสารจนปรากฏเป็นข่าว

2.2 การจัดการการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา พบว่ามีการจัดการการสื่อสารเป็นกระบวนการ ตามประเด็นในกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

2.2.1 การศึกษาสภาพปัญหา ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา มีการศึกษาสภาพปัญหา ได้แก่ ปัญหาด้านการสื่อสารในที่ชุมนุมที่ผู้รับสารไม่สามารถรับสารได้ครบถ้วน เนื่องจากสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร สภาพแวดล้อมทางการเมืองที่เกิดกระแสสนับสนุนการขับไล่ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และกระแสนับสนับสนุนการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ยังศึกษารูปแบบและวิธีการชุมนุมที่อยู่ในกรอบของกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาแกนนำถูกจับกุมและถูกดำเนินคดี

2.2.2 การวางแผนงานการสื่อสาร ในห้วงก่อนการชุมนุมมุ่งเน้นการสื่อสารเพื่อสร้างการจดจำข้อเรียกร้องและการขยายผลการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน อีกทั้งโน้มน้าวให้กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมการชุมนุมมีการกำหนดเนื้อหาการสื่อสาร รูปแบบ ช่องทาง ตลอดจนกำหนดเวลาในการเผยแพร่สาร นอกจากนี้ยังวางแผนเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการสื่อสารและอุปกรณ์ที่ใช้ในการชุมนุมเพื่อป้องกันการถูกสลายการชุมนุม

2.2.3 การดำเนินการตามแผน โดยการเผยแพร่สารเกี่ยวกับการนัดหมายการชุมนุมและข้อเรียกร้องตามการวางแผนผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ของแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะเผยแพร่ผ่านทุกแพลตฟอร์มในเวลาเดียวกัน อีกทั้งยังมีกลุ่มเครือข่ายที่ช่วยเหลือในการเผยแพร่สารเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้รับสารได้เพิ่มมากขึ้น มีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนติดตั้งอุปกรณ์ เวที เครื่องเสียง และปราศรัย

2.2.4 การประเมินผล เป็นการประเมินผลการตอบรับการเข้าร่วมชุมนุม โดยแบ่งเป็นการประเมินผลห้วงระหว่างการชุมนุมและภายหลังการชุมนุม ซึ่งการประเมินผลระหว่างห้วงการ

ชุมนุมเป็นการประเมินจำนวนผู้ชุมนุมว่าสามารถระดมคนได้ตามเป้าหมายหรือไม่ หากระหว่าง
 ห้วงการชุมนุมยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายจะมีการสื่อสารระหว่างนั้นเพื่อระดมมวลชนให้เข้าร่วม
 การชุมนุมเพิ่มมากขึ้น ส่วนการประเมินผลภายหลังการชุมนุม เป็นการประเมินผลความพึงพอใจ
 และข้อเสนอแนะผ่านช่องทางออนไลน์ด้วยการใช้ Google Form เพื่อนำผลสรุปไปปรับปรุงการ
 สื่อสารและการจัดการการสื่อสารในการชุมนุมครั้งต่อไป

2. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของ
 นักศึกษา ที่สามารถทำให้มีผู้ร่วมชุมนุมเป็นจำนวนมากได้ หลังจากที่ขบวนการเคลื่อนไหวทาง
 สังคมของนักศึกษาขนาดใหญ่ได้หายไปจากสังคมไทยเป็นเวลานาน ผู้วิจัยได้ค้นพบกระบวนการ
 สื่อสารและการจัดการการสื่อสารที่มีประโยชน์ต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมตามระบอบ
 ประชาธิปไตย ดังนี้

**2.1 กระบวนการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของ
 นักศึกษาเป็นการสื่อสารที่มุ่งเน้นการชักจูงและโน้มน้าว เพื่อการสร้างแนวร่วมและระดมมวลชน**
 ตลอดจนต้องการสื่อสารไปยังผู้มีอำนาจรัฐเพื่อหวังผลให้แก้ไขหรือปฏิบัติตามข้อเรียกร้องซึ่ง
 เป็นไปตามทฤษฎีการสื่อสารของเดวิด เค เบอร์โล ซึ่งสรุปตามกรอบแนวคิดกระบวนการสื่อสาร
 ดังนี้

2.1.1 ผู้ส่งสาร มีคุณลักษณะสอดคล้องกับทฤษฎีกระบวนการสื่อสารของ เดวิด เค
 เบอร์โล ที่ผู้ส่งสารจะต้องมีทักษะในการสื่อสารที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ต้องการสื่อสาร
 อีกทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและต่อประเด็นข้อเรียกร้อง ซึ่งสอดคล้องกับผู้ส่งสารของขบวนการ
 เคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา ที่แกนนำ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ และผู้ปราศรัย
 ต่างเป็นผู้ที่มีทักษะทางการสื่อสาร มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ต้องการสื่อสาร และเชื่อมั่นใน
 ระบอบประชาธิปไตยสากล ต่อต้านระบอบเผด็จการ ซึ่งจากการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีสังเกตการณ์
 โดยเข้าร่วมการชุมนุม พบว่า นอกจากความรู้และทักษะการสื่อสารของผู้ส่งสารแล้ว อวัจนภาษา
 หรือการแสดงออกทางร่างกาย น้ำเสียง จังหวะการพูด ล้วนมีผลต่อการสื่อสารที่ดึงดูดความ
 น่าสนใจต่อผู้รับสารและสอดคล้องกับศิริดา พงษ์ภมร, 2547 ที่ระบุว่า ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการ
 ถ่ายทอดสาร กระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับทักษะในการสื่อสารและการถ่ายทอด
 ความรู้ของแต่ละคนเป็นสำคัญ

2.1.2 สาร ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา มุ่งเน้นเนื้อหาสาระที่มุ่งชักจูงใจและโน้มน้าวให้เข้าร่วมการชุมนุม ตลอดจนทำให้เกิดความเข้าใจ เกิดทัศนคติและเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้สนับสนุนข้อเรียกร้อง โดยเฉพาะข้อเรียกร้องเรื่องการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นหนึ่งในประเด็นหลัก เป็นการปฏิบัติเรื่องการกล่าวถึงหรือการพยายามตรวจสอบสถาบันพระมหากษัตริย์ในห้วงเวลาที่ผ่านมา ที่การกล่าวถึงหรือวิจารณ์สถาบันพระมหากษัตริย์จะจำกัดอยู่ในวงวิชาการเท่านั้นซึ่งสอดคล้องกับปรีชาติ โโชคเกิด, 2557 ที่ระบุว่า การเคลื่อนไหวที่มีการยกระดับจิตสำนึกเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เกิดศักยภาพในการเคลื่อนไหวที่สัมฤทธิ์ผล

2.1.3 ช่องทางการสื่อสาร ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษามีความโดดเด่นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลักในการสื่อสาร ซึ่งเป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพ สามารถระดมมวลชนให้เข้าร่วมการชุมนุมบนท้องถนนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร, 2562 ที่ได้อธิบายว่าการสื่อสารโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญให้เกิดขึ้นได้และสอดคล้องกับการศึกษาของ ปรีชาติ โโชคเกิด, 2557 ที่ได้สรุปไว้ว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ที่มีการระดมทรัพยากรโดยเฉพาะนวัตกรรมในการสื่อสาร เช่น เฟซบุ๊ก ก่อให้เกิดศักยภาพในการเคลื่อนไหวที่สัมฤทธิ์ผลได้

2.1.4 ผู้รับสาร การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลักในการสื่อสาร ผลการศึกษาพบว่าผู้รับสารที่เป็นนักศึกษาซึ่งสนใจประเด็นด้านการเมืองได้ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารด้วยเช่นกัน ซึ่งส่งผลให้สารแพร่กระจายไปสู่วงกว้างอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการสื่อสารแบบใหม่ (new communication process) ของวิกานดา พรสกุลวานิช ที่ระบุว่า กระบวนการสื่อสารโดยมีช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อใหม่เป็นหลัก ผู้ส่งสารสามารถเป็นผู้รับสารและในทางกลับกันผู้รับสารก็สามารถเป็นผู้ส่งสารได้ สื่อใหม่ทำให้การส่งผ่านข้อมูลทำได้สะดวก รวดเร็ว และกว้างขวาง นอกจากนี้เนื้อหาสารนั้นแสดงถึงเป้าหมายที่ชัดเจนทั้งการจัดการชุมนุมและข้อเรียกร้อง

2.2 การจัดการการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษามีการจัดการการสื่อสารอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ สามารถทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมประสบความสำเร็จในการดึงดูดให้ผู้รับสารเข้าร่วมการชุมนุมเป็นจำนวนมากได้ ซึ่งมีหลักการสำคัญตามกระบวนการ ดังนี้

2.2.1 การวางศึกษาสภาพปัญหา การศึกษาสภาพปัญหาสอดคล้องกับแนวการศึกษาวิชาการจัดการนวัตกรรมการสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น ที่ศึกษาสถานการณ์ทางการเมือง สถานการณ์การสื่อสาร ข้อมูลเกี่ยวกับสาธารณชนกลุ่มต่างๆ แต่เนื่องจากขบวนการ

เคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษาไม่มีการศึกษาพฤติกรรมการรับสารและพฤติกรรมการสื่อสารของกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น จึงส่งผลต่อการวางแผนงานและการดำเนินการตามแผน

2.2.2 การวางแผนงานการสื่อสาร ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษาที่มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน กำหนดประเด็นสารและจุดมุ่งหมายในการสื่อสาร แต่เนื่องจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษาไม่มีการกำหนดผู้รับสารที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักหรือกลุ่มเป้าหมายรอง จึงเป็นการวางแผนการผลิตสื่อที่ไม่สามารถเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มได้ แต่จะสามารถเข้าถึงกลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นหลักเท่านั้น ซึ่งการที่สารไม่สามารถส่งต่อไปยังกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มอื่นๆ ในสังคมย่อมส่งผลถึงความไม่เข้าใจของประชาชน ดังจะเห็นได้จากข้อเสนอปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ประชาชนบางส่วนยังเกิดความเข้าใจในลักษณะเป็นการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ ยิ่งส่งผลให้เกิดเป็นแรงต่อต้านและความไม่พอใจของกลุ่มประชาชนที่เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นจำนวนมาก

2.2.3 ดำเนินการตามแผน ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษาดำเนินการตามแผนโดยการเผยแพร่สื่อผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ของแต่ละกลุ่มในทุกแพลตฟอร์ม ซึ่งช่องทางดังกล่าวสามารถแพร่กระจายข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการศึกษาของแอม ลินเฟ็ง, 2564 ที่ผลการศึกษาระบุว่าการใช้ทวีตเตอร์และแฮชแท็กเป็นการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลการเคลื่อนไหว ซึ่งได้เชื่อมต่อบุคคลและข้อเรียกร้องผ่านกลุ่มชุมชนในสื่อสังคมออนไลน์ และสอดคล้องกับวิกานดา พรสกุลวานิช, 2562 ที่อ้างถึง จิน โดบี, 2557 ที่ระบุว่าหนึ่งในกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้การรณรงค์ประสบความสำเร็จ บางครั้งอาจต้องใช้สื่อสังคมออนไลน์หลายสื่อพร้อมกัน เพื่อสร้างกระแสความสนใจที่รุนแรงและรวดเร็วให้เกิดขึ้นแพร่หลายในสังคม

2.2.4 การประเมินผล เป็นไปอย่างมีระบบและแบ่งเป็นการประเมินผลระหว่างการชุมนุมเพื่อระดมมวลชนเพิ่ม และการประเมินผลภายหลังการชุมนุมเพื่อสรุปข้อดี ข้อเสีย และนำไปใช้ในการจัดการชุมนุมครั้งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับอรรถพล ยุสุวพันธ์, 2564 ที่ระบุถึงการประเมินผลว่า เป็นการให้ผู้เข้าร่วมตอบแบบสำรวจความพึงพอใจและนำผลสรุปที่ได้นำเสนอต่อผู้บริหารเพื่อปรับปรุงการจัดทำแผนต่อไป

ทั้งนี้ ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า แม้วาระขบวนการสื่อสารและการจัดการการสื่อสารจะมีประสิทธิภาพมากเพียงใด แต่ส่วนหนึ่งที่ได้รับสารออกมาร่วมชุมนุมนั้นเนื่องจากกระแสการเมืองและความไม่พอใจต่อรัฐบาลที่มีมากขึ้น ส่วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อจำนวนผู้เข้าร่วม ซึ่งจากการสังเกตการณ์ในการเข้าร่วมการชุมนุมของผู้วิจัย พบว่าเมื่อประชาชนหรือผู้รับสารเกิดความโกรธแค้นจากการกระทำของรัฐ จะยิ่งเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมชุมนุม เช่น เหตุการณ์การตัดดินยุบ

พรรคอนาคตใหม่ ที่เป็นชนวนในการเริ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา เหตุการณ์สลายการชุมนุมบริเวณทำเนียบรัฐบาล เมื่อ 15 ตุลาคม 2563 ที่ส่งผลให้เกิดการชุมนุมที่แยกราชประสงค์เพื่อแสดงความไม่พอใจต่อเหตุการณ์ดังกล่าว ในขณะที่เดียวกัน แม้อรัฐจะใช้วิธีต่างๆ ในการสกัดกั้นการชุมนุมหรือเร่งให้ยุติการชุมนุม ทั้งการสลายการชุมนุมและการจับกุมแกนนำดังเช่นที่เคยกระทำในครั้งอดีต อย่างไรก็ตาม วิธีการดังกล่าวจะไม่สามารถหยุดยั้งขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษาได้ เนื่องจากบริบทแวดล้อมแตกต่างจากในอดีตโดยเฉพาะการพัฒนาของเทคโนโลยีคือสื่อใหม่หรือสื่อสังคมออนไลน์ ที่เอื้อต่อการส่งต่อข้อมูลข่าวสารและนัดหมายการชุมนุมได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ หรือการใช้เทเลแกรมเป็นช่องทางในการสื่อสาร ที่รัฐไม่สามารถแทรกแซงหรือปิดกั้นช่องทางดังกล่าวได้ รวมทั้งธรรมชาติของสื่อใหม่ที่ผู้รับสารสามารถเป็นผู้ส่งสารได้ในเวลาเดียวกัน ดังนั้น กระบวนการสื่อสารและการจัดการการสื่อสารยังคงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมยังคงสามารถดำเนินการต่อไปได้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา ควรมีการกำหนดผู้รับสารเป้าหมายหลักและเป้าหมายรอง เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการเปิดรับสาร ให้สามารถวางแผนการดำเนินงานและสามารถผลิตสื่อที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้รับสารที่ใช้สื่อดั้งเดิมเป็นหลัก เนื่องจากกลุ่มดังกล่าวไม่ได้ติดตามผ่านสื่อสังคมออนไลน์และการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนหลายครั้งไม่สามารถนำเสนอข้อเรียกร้องของขบวนการได้ทั้งหมด โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งผู้รับสารที่ไม่ได้เปิดรับสารจากช่องทางออนไลน์ อาจเกิดความไม่เข้าใจและส่งผลให้กลายเป็นกลุ่มที่ต่อต้านขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมได้

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การศึกษาเรื่องการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมุ่งเน้นที่ผู้ส่งสารเพียงอย่างเดียว แต่ไม่ได้ศึกษาจากผู้รับสารเป้าหมายถึงพฤติกรรมกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และการตัดสินใจเข้าร่วมการชุมนุม ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไป อาจมีการศึกษาจากผู้รับสารเป้าหมายโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลของการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบ

3.2.2 การศึกษาเรื่องการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบแฟลชม็อบของนักศึกษา เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมุ่งเน้นที่กลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวจำนวน 4 กลุ่ม โดยแยกแต่ละกลุ่มอย่างชัดเจน ซึ่งในห้วงปี พ.ศ.2564 เกิดการประสานงานและร่วมกันจัดการชุมนุมรูปแบบแฟลชม็อบของหลายกลุ่ม ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไป อาจศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารและการจัดการการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มราษฎร ที่เป็นการรวมตัวกันของขบวนการเคลื่อนไหวหลากหลายกลุ่ม เคลื่อนไหวร่วมกันในนามแนวร่วมกลุ่มราษฎร โดยใช้ช่องทางการสื่อสารใหม่ๆ เช่น การจัดการการสื่อสารผ่านคลับเฮ้าส์ (ClubHouse) เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิติมา สุรสสนธิ. (2557). *ความรู้ทางการสื่อสาร = Introduction to communication* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2540). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ปัญญา พุฒินานกุล. (2562). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่. *วารสารช่อพะยอม*, 30(1), 295-298.
- ปาริชาติ โขกเกิด. (2557). *การเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในโลกอาหรับ: ศึกษากรณีอียิปต์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พรรณพิลาส กุลคิดก. (2560). การขับเคลื่อนสังคมผ่านสื่อใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 25(49), 59-77.
- พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์. (2554). สื่อสังคมออนไลน์: สื่อแห่งอนาคต. *วารสารนักบริหาร*, 31(4), 99-103.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2558). *ประมวลสาระชุดวิชาเทคโนโลยีการจัดการการสื่อสาร = Technology for communication management*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2563). *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการนวัตกรรมการสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น = Communication innovation management for political and local administration*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิกานดา พรสกุลวานิช. (2562). *สื่อใหม่และการจัดการการสื่อสาร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิรัช ฤทธิรัตนกุล. 2546. *การประชาสัมพันธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิรดา พงษ์ภมร. (2547). *กระบวนการสื่อสารเพื่อการดำรงรักษางานประเพณีรับบัวของอำเภอบางพลีจังหวัดสมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2563). *รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2562 Thailand Internet User Behavior 2019*. ม.ป.ท.

- สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2561 *Thailand Internet User Profile 2018*. ม.ป.ท.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *สรุปสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. ม.ป.ท.
- สุธิตา พัฒนศรีวิเชียร. (2562). พลังของสื่อสังคมกับการขับเคลื่อนขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา*, 27(53), 132-155.
- สุรพงษ์ โสชนะเสถียร (2550). *การบริหารงานสื่อสารมวลชน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประสิทธิ์ภัณฑ์ แอนด์พริ้นติ้ง.
- สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล (2563). การเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัล. *วารสารมหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 7(10), 85-97
- อรรถพล ยุสุวพันธ์ (2564). การจัดการการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองสตูล. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 13(2), 320-335
- Aim Sinpeng. (2564). Hashtag activism: social media and the #FreeYouth protests in Thailand. *Critical Asian Studies*, (53), 192-205.
- Brashers, D.E. (2001). Communication and uncertainty management. *Journal of Communication*, 51(3), 477-48

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบเฟลชม็อบของนักศึกษา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่ให้สัมภาษณ์

เริ่มสัมภาษณ์เวลา สัมภาษณ์เสร็จเวลา

1. กระบวนการสื่อสาร

1.1 ผู้ส่งสาร

- จุดเริ่มต้นของการก่อตั้งขบวนการเคลื่อนไหวเป็นอย่างไร
- การจัดตั้งขบวนการเคลื่อนไหวทำอะไร มีสมาชิกเท่าใด
- เหตุจูงใจเลือกใช้วิธีการเคลื่อนไหวในรูปแบบเฟลชม็อบ
- คุณมีหลักเกณฑ์ใดในการเลือกผู้ปราศรัยบนเวทีการชุมนุม

1.2 สาร

- ขบวนการเคลื่อนไหวของคุณมีข้อเรียกร้องอะไรบ้าง

1.3 ช่องทาง

- คุณสื่อสารให้นักศึกษาออกมาร่วมขบวนการเคลื่อนไหวผ่านช่องทางใด อย่างไร

1.4 ผู้รับสาร

- มีการแบ่งกลุ่มผู้รับสารหรือไม่ ผู้รับสารเป้าหมายเป็นใคร

2. การจัดการการสื่อสาร

2.1 การศึกษาสภาพปัญหา

- คุณศึกษาสภาพปัญหาก่อนการสื่อสารหรือไม่ อย่างไร
- สภาพปัญหาที่พบมีอะไรบ้าง
- หากพบปัญหาคุณแก้ไขอย่างไร

2.2 การวางแผนงานการสื่อสาร

- คุณวางแผนการสื่อสารอย่างไร
- คุณแบ่งหน้าที่อย่างไร

2.3 การดำเนินการตามแผน

- การผลิตสื่อมีขั้นตอนการอย่างไร
- การเผยแพร่สื่อมีขั้นตอนอย่างไร

2.4 การประเมินผล

- หลังจากชุมนุมแล้วมีการประเมินผลหรือไม่ ด้วยวิธีใด
- หลังจากได้ผลการประเมินแล้วคุณนำผลดังกล่าวดำเนินการใดต่อ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสิโรธร มีปราชญ์สม
วัน เดือน ปีเกิด	1 มกราคม 2536
สถานที่เกิด	อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต การสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2558
สถานที่ทำงาน	สำนักนายกรัฐมนตรี

